

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายนำร่อง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้วงจร PDCA เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ตามขั้นตอนและประเด็นศึกษาดังนี้

1. การศึกษาบริบทของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาครูและสถานศึกษา ในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม การวางแผนทางการดำเนินการและประเมินผลการพัฒนาในการปฏิรูปการเรียนรู้

1.1 การประชุมทำความเข้าใจโครงการร่วมกัน

1.2 การปรับพื้นฐานทักษะการวิจัย โดยมีส่วนร่วมและการใช้วงจร PDCA ในการปฏิบัติงานของคณะครู นักวิจัยในโรงเรียน

1.3 การจัดเวทีประชาคมศึกษาบริบท เป้าหมายที่ต้องการพัฒนา กำหนดประเด็นศึกษา และแนวทางการดำเนินงาน

1.4 การกำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในประเด็นศึกษาปฏิรูปการเรียนรู้

2. กระบวนการมีส่วนร่วมการใช้วงจร PDCA ในการปฏิรูปการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่และการติดตามประเมินผลการพัฒนา

3. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพนำเสนอแบบความเรียง

4. ผลการศึกษาเชิงปริมาณนำเสนอเป็นตาราง

1. การศึกษาบริบทของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

1.1 การประชุมทำความเข้าใจโครงการร่วมกัน

คณะนักวิจัย ประกอบด้วยหัวหน้านักวิจัยและผู้วิจัยอีก 3 ท่าน เดินทางไปประชุมร่วมกับผู้บริหารและคณะครูทั้งสองโรงเรียน ณ สถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง เพื่อชี้แจงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยในรายละเอียด หลังจากที่ได้รับทราบจากผู้บริหารคณะครูในโรงเรียนได้ตอบรับการร่วมวิจัยในโครงการ โดยเดินทางไปโรงเรียนบ้านแม่สา ในวันที่ 10 กรกฎาคม 2547 โดยมีผู้บริหารและครูเข้าร่วมประชุม จำนวน 17 คน และโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร

ในวันที่ 14 กรกฎาคม 2547 โดยมีผู้บริหารและครูเข้าร่วมประชุม จำนวน 18 คน ผลการประชุมที่โรงเรียนบ้านแม่สาได้ร่วมกันนำความเข้าใจสนทนาศักถาม ซึ่งคณะครูและผู้บริหารมีความเต็มใจที่จะร่วมโครงการ โดยผู้บริหารมีคำกล่าวว่า “โรงเรียนของเราถือเป็นเครือข่ายฝึกประสบการณ์ ฆานาน ยินดีร่วมโครงการและคิดว่าเป็นประโยชน์ต่องานโรงเรียนต่อไป” นอกจากนี้ได้มีการเลือกครูผู้นำปฏิบัติการเรียนรู้เป็นผู้นำและผู้ประสานการปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกับฝ่ายบริหารและนักวิจัย ซึ่งครูผู้นำมีความเต็มใจเข้าร่วมงานดังกล่าวว่า “คณะครูมีการประชุมอยู่ทุกสัปดาห์ งานนี้ไม่ถือว่าเพิ่มภาระ ดีเสียอีกมีอาจารย์จากราชภัฏมาเกี่ยวข้องด้วยจนรู้สึกตื่นเต้นยิ่งขึ้น” ในการประชุมที่โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร ได้ทำความเข้าใจโครงการร่วมกันและสนทนาศักถามแนวทางการดำเนินการของโครงการอย่างกว้างขวาง ทุกฝ่ายยินดีและเต็มใจเข้าร่วมโครงการ โดยคำกล่าวของผู้อำนวยการว่า “โรงเรียนของเรา แม้จะใหม่ต่อการปฏิรูป แต่คณะครูมีความตั้งใจมีผลงานที่ดี เห็นความสำคัญและช่วยกันได้” และครูผู้นำปฏิบัติการกล่าวว่า “ยินดี เต็มใจที่จะเรียนรู้และประสานเพื่อนครู เพื่อร่วมกันพัฒนางานโรงเรียน” การประชุมได้ขอยุติการดำเนินการร่วมกันของนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และคณะครู นักวิจัย ซึ่งจะดำเนินการร่วมกันต่อไป

1.2 การปรับพื้นฐานทักษะการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและการใช้วงจร PDCA ในการปฏิบัติกร

นักวิจัยดำเนินการปรับพื้นฐานทักษะความรู้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม และการใช้วงจร PDCA ต่อเนื่องกิจกรรมข้อ 1.1 โดยการนำเสนอเอกสารความรู้เกี่ยวกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและการปฏิบัติโดยใช้วงจร PDCA ให้เข้าใจครอบคลุมเนื้อหา วัตถุประสงค์ รูปแบบ กระบวนการวิธีการและขั้นตอนการทำงาน สนทนาและบรรยายเทคนิควิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์การพัฒนากลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนกิจกรรมของวงจร PDCA ซึ่งพบว่าในเรื่องวงจร PDCA เป็นปฏิบัติการที่ผู้บริหาร คณะครูได้มีความคุ้นชิน เข้าใจพื้นฐาน ตลอดจนมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วในช่วงทำงานด้านการประกันคุณภาพ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในช่วงทำงานประกันคุณภาพได้เข้ารับการอบรม ทำความเข้าใจและนำมาปฏิบัติเพื่อประกอบการรายงานในการทำโครงการ” หรือคำกล่าวที่ว่า “ความจริงรู้ขั้นตอนและเข้าใจวงจร PDCA แต่บางทีก็ทำได้ไม่ครบ เพราะไม่ได้คิดจะกำหนดลงไปอย่างชัดเจน” ส่วนในเรื่องการวิจัยแบบมีส่วนร่วม คณะครูโรงเรียนบ้านแม่สา มีพื้นฐานการทำงานวิจัยอยู่หลายท่าน ส่วนใหญ่ระบุว่าเคยได้ยินชื่อมาบ้าง แต่ยังไม่ได้สัมผัสจริง ดังคำกล่าวของครูท่านหนึ่งกล่าวว่า “เชื่อการวิจัยมีส่วนร่วมเป็นชื่อที่แปลกน่าสนใจ แต่ยังไม่เคยได้ร่วมปฏิบัติจริง ๆ ว่าแตกต่างจากวิจัยที่เคยร่วมทำมาอย่างไร มีผลต่างอย่างไร” ส่วนคณะครูโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร ส่วนใหญ่จะกล่าวว่ายังมีประสบการณ์ด้านการวิจัยไม่มาก

แต่มีความสนใจยินดีเข้าร่วม ดังคำกล่าวที่ว่า “หนักใจเหมือนกัน เมื่อพูดถึงการวิจัย ไม่แน่ใจตนเองว่าจะทำสำเร็จหรือไม่ แต่ทราบดีว่าเป็นบทบาทใหม่ของครูในยุคนี้ คงจำเป็นต้องทำ จะพยายามศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมทำให้สำเร็จ” และครูอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “ดีใจที่มีอาจารย์จากราชภัฏมาเสนอโครงการนี้ คิดว่าอาจารย์คงช่วยพวกเราให้ทำงานได้สำเร็จ” ได้มีการมอบเอกสารให้คณะครูและมอบหมายให้ผู้บริหารและครูผู้นำปฏิบัติการเรียนรู้ ศึกษา วางแผน ปรับพื้นฐานความรู้ด้านการวิจัยให้คณะครู โดยนักวิจัยจะเป็นผู้ติดตามช่วยเหลือร่วมดำเนินการหากมีความจำเป็น

1.3 การจัดเวทีประชาคมศึกษาบริบทและเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาองค์กร

จัดเวทีประชาคม ณ โรงเรียนบ้านแม่สา โดยมีคณะครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียนและนักวิจัยภายนอกเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 38 คน เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2547 และจัดเวทีประชาคม ณ โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร โดยมีคณะครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียนและนักวิจัยภายนอกเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 36 คน เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2547 ได้ข้อมูลดังนี้

บริบทขององค์กร

จากการจัดเวทีอภิปรายกลุ่มเป้าหมายและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มต่าง ๆ การประชุมปฏิบัติการ 3 ครั้งกับผู้มีส่วนได้เสีย กับผู้บริหาร ผู้ประสานการดำเนินงานวิชาการ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน นักเรียน อาจารย์และนักศึกษาได้ข้อมูลบริบทขององค์กรดังนี้

โรงเรียนบ้านแม่สา

1. สภาพทั่วไป

โรงเรียนบ้านแม่สา เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ถนน โชคณา ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีครู อาจารย์ในโรงเรียน 17 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน เพศหญิง จำนวน 15 คน เพศชาย จำนวน 3 คน อายุเฉลี่ยของครูประมาณ 46 ปี มีประสบการณ์สอนเฉลี่ย 25 ปีขึ้นไป มีห้องเรียนทั้งหมด 12 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 331 คน เป็นชาย จำนวน 188 คน เป็นหญิง จำนวน 143 คน (ข้อมูลเดือนกันยายน 2547) จำนวนอาคารเรียนมี 3 หลัง เป็นแนวยาว ลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตชั้นเดียว 2 หลัง และ 2 ชั้น 1 หลัง มีสนามฟุตบอล 1 สนาม บาสเกตบอล 1 สนาม ห้องสมุด 1 ห้อง โรงอาหาร 1 โรง ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม 1 หลัง ห้องอุปกรณ์เกษตรและพลศึกษา 1 ห้อง ห้องฝึกทักษะการคิด 1 ห้อง ห้องเก็บของ 1 ห้อง โรงเรียนห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ

10 กิโลเมตร ติดกับถนน โชตนา เชียงใหม่ – ผาง พื้นที่บริการของโรงเรียน ประกอบด้วยหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน เขตพื้นที่ของโรงเรียนเป็นดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ซอยเข้าสถานพินิจ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้าน อ.ศิริพร วิรัตน์คำเขียว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านแม่ตาน้อย หมู่ 4
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ถนนโชตนา เชียงใหม่ – ผาง

งบประมาณของโรงเรียน ในปีงบประมาณ 2547 ได้รับงบประมาณจากรัฐ ประมาณ 4,446,100 บาท เงินนอกงบประมาณ ประมาณ 150,000 บาท ซึ่งเป็นการใช้จ่ายโดยสังเขป

แหล่งวิทยาการของโรงเรียนประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ ภายในที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด ห้องทักษะการคิด สวนพลังน้ำ สวนหิน สวนสมุนไพร สวนเกษตร ห้องคอมพิวเตอร์ ห้อง Sound Lab การสอนภาษาอังกฤษ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องจริยศึกษา มีพื้นที่บริเวณโรงเรียนที่ครูสามารถพานักเรียนออกจัดกิจกรรมกลางแจ้งได้ มีระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ วีดีโอ ระบบเครือข่ายไทยคม และสื่อโสตทัศนูปกรณ์ทางการศึกษา จัดและ บริการให้คณะครูและนักเรียน ได้ใช้เป็นอย่างดี มีแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนที่เป็นแหล่ง วิทยาการมากมาย เช่น สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ เกษตรแม่ใจ สถานือนามชัย เกษตรทฤษฎีใหม่ หลังค่ายกองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 3 พระตำหนักดาราภิรมย์ จักรสาน จากยายบุญปิ่น ปู่บุญมี นวดเท้าจากสภาตำบลแม่สา เข้าค่ายพัฒนาโดยพลรบพิเศษ สภาพแวดล้อมโดยรอบของโรงเรียน เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยและมีบริเวณใกล้เคียงกับวัด และวิทยาเขตแม่สา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา อาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ และทำการเกษตร ฐานะค่อนข้าง ยากจน เคยเป็นพื้นที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ปัจจุบันถือว่าปลอดยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของ นักเรียนในโรงเรียน ส่วนใหญ่ประมาณ 70% ส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน มีความสัมพันธ์อันดีกับ โรงเรียนแต่ยังเข้าร่วมในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยตรงไม่มากนัก

จากการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับสภาพของโรงเรียนทุกฝ่ายเห็นว่า โรงเรียนจัดให้มีบรรยากาศ ที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษาดี มีความร่มรื่นเรียบร้อยสะอาด มีแหล่งเรียนรู้ภายในที่เหมาะสม หลากหลาย เพียงพอต่อการจัดการศึกษา สิ่งที่ต้องการพัฒนาต่อไป คือด้านเทคโนโลยี โรงเรียน ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาในแนวปฏิรูป และมีผลงานที่ดีเด่นหลายด้าน ส่วนใหญ่จะ เป็นด้านที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นเมือง นักเรียนจะเก่งในด้านงานประดิษฐ์ กลุ่มการทำงานพื้นฐาน อาชีพและภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนมุ่งเน้นส่งเสริมโครงการอาชีพเช่นกัน นักเรียนเห็นว่า ชุมชนยังเป็นแหล่งความรู้อีกมากมาย ซึ่งยังไม่ได้ร่ำเรียนทั้งหลาย เช่น ขนบไทย หลายอย่างที่เรียนรู้

จากโรงเรียน สามารถไปสู่การอาชีพได้ แนวคิดของโรงเรียนครูและผู้บริหารยังไม่หยุดนิ่งต่อการพัฒนางานทุกคนเห็นว่ามียะไรอีกมากที่สมควรทำเพื่อนำชื่อเสียงสู่โรงเรียนร่วมกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมประชมงานด้านวิชาการทุกวันพุธตอนเย็น และครูทุกคนมีผลงานการเป็นครูต้นแบบ ครูดีเด่น การจัดการศึกษาของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองชุมชน แสดงความพึงพอใจในระดับสูง

2. นโยบายของโรงเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจและปัญญา

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านแม่สา เป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการร่วมกับชุมชน การสื่อสารและเทคโนโลยี รักการอ่าน การเขียน การค้นคว้า ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทักษะพื้นฐานด้านอาชีพ การจัดการ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ทักษะการคิด มีปัญญา รู้จักแก้ปัญหา ส่งเสริมความสามารถตามศักยภาพ ส่งเสริมให้มีพัฒนาการทางร่างกาย รู้จักการออกกำลังกาย ดูแลรักษาสุขภาพกายและจิต เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย ขยัน ประหยัดและค่านิยมอันพึงประสงค์ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ส่งเสริมความสามารถตามศักยภาพ มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นและประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นวิถีชีวิต ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และดำเนินา บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่สังคม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

เป้าหมายของโรงเรียน

1. เป้าหมายด้านการบริหารจัดการ เร่งรัดการจัดการแผนผังแม่บท เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมพัฒนาห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบให้เพียงพอ เหมาะสมต่อการใช้งาน จัดการสุขาภิบาลให้สะอาดและสวยงาม ร่มรื่นจัดทำแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ จัดทำห้องสมุดเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าที่ทันสมัย ส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดการบริหารการศึกษาโดยชุมชนมีส่วนร่วม จัดการด้านสารสนเทศและประชาสัมพันธ์ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

2. เป้าหมายด้านบุคลากร พัฒนาครูให้เป็นผู้มีประสบการณ์และปฏิบัติงานอาชีพด้วยความมุ่งมั่น สร้างความภูมิใจในอาชีพ จัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูพัฒนางานและวิจัยชั้นเรียน จัดโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ เน้นการใช้

โรงเรียนและการจัดการเป็นฐาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน

3. เป้าหมายด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาวิชาการ พัฒนาหลักสูตร จัดทำหลักสูตร สถานศึกษาให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนพัฒนาความพร้อม จัดสื่อ เทคโนโลยี ใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน จัดการวัดและประเมินผล นักเรียนครบทุกด้าน อย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม จัดการส่งเสริมประสานงาน การจัดการศึกษากับบุคลากร องค์กร การบริหารงานวิชาการทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาโรงเรียน จัดการส่งเสริมความสามารถตามศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมการอ่าน การศึกษาค้นคว้า คิดวิเคราะห์และการเขียน ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมแก่เด็กวัยก่อนประถมศึกษา

4. เป้าหมายด้านพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดกิจกรรมลูกเสือ และเนตรนารี ส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมประชาธิปไตยและป้องกันไม่ให้เป็นยาเสพติด เฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง ส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ส่งเสริมการบริการ สวัสดิการสุขภาพอนามัยสุขภาพทางกาย จัดการสหกรณ์และการคุ้มครองผู้บริโภค ส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่น อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและล้านนา ส่งเสริมกิจกรรม เถลิงพระเกียรติ

คำขวัญของโรงเรียน “เรียนดี มีระเบียบ เพียบพร้อมคุณภาพ”

เมื่อพิจารณาปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย นโยบาย กิจกรรม คำขวัญ การดำเนินงานของ โรงเรียน พบว่าโรงเรียนได้แสดงลักษณะการพัฒนางานไว้ค่อนข้างกว้างขวาง มีความสอดคล้องกัน เป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาให้เห็นภาพลักษณ์ที่เป็นจุดเด่น ในส่วนของนโยบายอาจเป็นเชิงกว้าง แล้วกำหนดเป็นกิจกรรม โครงการที่รองรับ สอดคล้องต้องกัน ในความต้องการที่เด่นชัดของผู้ปกครอง ต้องการเห็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีเป็นสำคัญ ให้มีความสามารถในด้านอาชีพ นครินทร์พื้นเมือง ซึ่งจะสอดคล้องกับเป้าหมายการดำเนินการของโรงเรียนที่มีหลากหลายกิจกรรม และโครงการเพื่อพัฒนานักเรียนในเรื่องคุณธรรม ความดี เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี การจัดเข้าค่ายคุณธรรม การทำบุญตักบาตรและกิจกรรมสำคัญทางศาสนา โครงการยุวทูตความดี โครงการโรงเรียนสีขาว เป็นต้น และในการเสริมสร้างด้านอาชีพ มีการจัดทำแหล่งเรียนรู้ กระดาษสา การเลี้ยงปลา เครื่องจักสาน งานการประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ นักเรียนที่ปรากฏต่อสาธารณชน ซึ่งจะได้รางวัลเกียรติบัตร ทางด้านการงานอาชีพเป็นส่วนใหญ่ เช่น ชนะเลิศเย็บกระถางกรวยด้วยใบตอง การแกะสลักผลไม้ การจัดสวนถาด การประดิษฐ์ของใช้ในบ้านด้วยวัสดุท้องถิ่น การร้อยมาลัย งานสานจากวัสดุ เป็นต้น นอกจากนี้มีทางด้านปฏิบัติ เช่น

การอ่านทำนองเสนาะ การเชื่อมคำประพันธ์ การขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง เป็นต้น มีทางด้านวิชาการ ในวิชาหลักบ้าง เช่น การแข่งขันคณิตศาสตร์ ป.4 ภาษาอังกฤษระดับมัธยม ทักษะคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ผลคะแนนจากการสอนเปรียบเทียบคะแนน NT ของนักเรียน ยังควรอยู่ในสภาพ ควรปรับปรุง ซึ่งตรงกับความคิดเห็นคณะครู ผู้บริหารและตัวนักเรียนที่อยากให้มีความรู้ ความสามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงได้ต่อไป ทั้งเรื่องความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ ให้งานวิชาการโดดเด่น มีสื่ออุปกรณ์ที่พร้อม มีเครื่องมือ IT ที่สมบูรณ์ ซึ่งคณะครูก็มีความเห็นว่าการจะดำเนินการให้เกิดผลดี ควรปรับปรุงวิธีดำเนินการให้เกิดจากการร่วมมือกันอย่างมีส่วนร่วม ที่ดีพอ ของผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งทางบ้านและโรงเรียน ทุกฝ่ายเข้าใจ การดำเนินการร่วมกันอย่างดี ทุกฝ่ายเข้าใจถึงข้อจำกัด การดำเนินการและมาพิจารณาเพื่อหาทาง พัฒนาการจัดการศึกษาาร่วมกัน

ดังนั้นทางโรงเรียนควรได้พิจารณาปรับปรุง ปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลพัฒนาผู้เรียน ตามเป้าหมายข้อ 2 ข้อ 3 และ ข้อ 4 โดยยึดวงจรของ Demming ที่ต่อเนื่องกันแบบวงจร PDCA ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกันปฏิรูปการเรียนรู้ของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองตามแนววิจัย แบบ PAR จนส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สามารถติดตามศึกษาผลความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นแนวทางพัฒนางานของโรงเรียนต่อไป

3. การบริหาร

งานบริหาร

โรงเรียนบ้านแม่สว แบ่งการบริหารงานโดยแบ่งงานเป็น 3 ฝ่าย คือ ด้านบริหารและการจัดการ ฝ่ายงานจัดการศึกษาและพัฒนาวิชาการ พัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ โดยมีคำสั่งการปฏิบัติงานที่ชัดเจนตามโครงสร้างแต่งตั้งและกำหนดบทบาท ผู้รับผิดชอบเป็นที่รับทราบของผู้ปฏิบัติงาน ดังโครงสร้าง

2. ด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาวิชาการ	65,190 บาท
--------------------------------------	------------

3. ด้านบุคลากร	4,024,000 บาท
4. ด้านพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอย่างพึงประสงค์	25,000 บาท
รวมทั้งสิ้น	4,464,190 บาท

แหล่งที่มาของรายรับเป็นงบประมาณประจำปี ที่ได้จากภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 4,464,190 บาท และประมาณการงบประมาณ จากแหล่งสนับสนุนอื่น ๆ (จากการบริจาค เงินทอดผ้าป่าการศึกษา) ประมาณ 150,000 บาท จะเห็นได้ว่างบประมาณส่วนใหญ่เป็นเงินเดือนของครู บุคลากร ในส่วนที่จะพัฒนางานโรงเรียนให้ก้าวไปสู่การปฏิรูปการศึกษาที่เกิดผลลัพธ์กับผู้เรียน ยังมีจำนวนน้อย อีกทั้งสภาพชุมชนยังมีเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ จึงช่วยแบ่งเบาภาระของโรงเรียนได้น้อย โรงเรียนจึงควรได้มีระบบการวิเคราะห์การใช้งบประมาณต่าง ๆ อย่างคุ้มค่าตามความเป็นจริง ทำหลักฐานควบคุมการเบิกจ่ายที่ชัดเจน ตรวจสอบได้เพื่อเตรียมนำเสนอการพัฒนางานและงบประมาณในรูปแบบ PBB ที่สอดคล้องกับความจำเป็นในการพัฒนาและปฏิบัติงานให้หน่วยเหนือได้เห็นสภาพความเป็นจริงในการสนับสนุนงานต่อไป

5. หลักสูตร

โรงเรียนบ้านแม่สา ได้พัฒนาครูให้รู้และเข้าใจเป้าหมายของหลักสูตร และเป้าหมายการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนเป็นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นความภูมิใจของคณะครูผู้บริหาร วิธีการพัฒนาใช้วิธีการจัดประชุม คณะครู กรรมการโรงเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดหาเอกสาร หนังสือ ตำรา ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง จัดวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น นำมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน แผนบูรณาการ แผนและโครงการกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีให้สอดคล้อง สิ่งที่เป็นจุดภูมิใจอีกจุดหนึ่ง คือ การจัดทำหลักสูตรบูรณาการแบบพหุสาขาวิชาและแบบผืนป่าประสาธน์ โดยดำเนินการร่วมกันของคณะครู ตามนโยบายของโรงเรียน มีเอกสารประกอบ เช่น เอกสารการวัดผลและเอกสารประกอบการเรียน

จากการอภิปรายกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง พบว่าโรงเรียนได้จัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น ครบทั้ง 8 สาระ มีการดำเนินการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรตามนโยบายนักเรียนและคณะครู ประเมินงานที่ปฏิบัติว่าได้ผลตามความมุ่งหมายน่าพึงพอใจ เป็นโครงการที่คณะครูเริ่มร่วมคิด ร่วมทำ ปรากฏผลการมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี ทดลองใช้มาแล้ว 1 ปี อย่างไรก็ตามในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา ควรได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตั้งแต่แรกอย่างจริงจัง และมีส่วนร่วมดำเนินการให้มากขึ้น หลักสูตรควรจะได้มีการวิเคราะห์ปรับปรุง แก้ไข พัฒนา

อย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในส่วนการบูรณาการหลักสูตรหลายฝ่ายให้ความเห็นต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนาบุคลากรทุกคนให้เป็นผู้นำใช้วิเคราะห์และปรับปรุงเนื้อหาเพื่อการบูรณาการได้ให้นักเรียนมีส่วนเป็นเจ้าของงานมากขึ้น รวมทั้งปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผลการบูรณาการหลักสูตรต่อไป

6. ลักษณะของชุมชน

จากการสำรวจชุมชนและการอภิปรายกลุ่ม พบว่าโรงเรียนมีการคมนาคมที่สะดวก ติดถนนสายโชตนา เชียงใหม่ – ฝาง ฝั่งตรงข้ามเป็นวัด บริเวณโดยรอบเป็นที่อยู่ของประชาชน มีชุมชนอยู่หนาแน่นในบริเวณใกล้เคียงในรัศมี 2 กิโลเมตร สภาพสิ่งแวดล้อม สภาพอาคาร ภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบในทำเลที่ดี อุดหนุน ความชื้นเหมาะสม ไม่มีสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ ในช่วงหนึ่งมีปัญหายาเสพติด ปัจจุบันถือว่าปลอดภัย ไม่มีผลกระทบ เรื่องยาเสพติด ในโรงเรียน พื้นที่โดยรอบขอโรงเรียนถือว่าแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสมจำนวนมาก เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการงานอาชีพ เช่น จักสาน นวด การเกษตร ขนมหอย เป็นต้น สถานที่แหล่งเรียนรู้ใกล้เคียง เช่น สถานีอนามัย พระตำหนักดาราภิรมย์ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ ศูนย์การเรียนรู้ ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ และศูนย์สาธิตและส่งเสริมงานศิลปาชีพฯ ภาคเหนือ อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น การสื่อสารคมนาคมต่าง ๆ เป็นไปโดยสะดวก มีก้านั้น ผู้ใหญ่บ้านและ อบต. ดูแลในระบอบประชาธิปไตย และทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา ส่วนใหญ่นักเรียนในชุมชนมาเรียนที่โรงเรียนประมาณ 70% การระดมทุนทรัพย์พอทำได้ แต่ไม่มากนัก เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน แต่อบต. เข้ามาสนับสนุนเกือบทุกครั้ง บทบาทของชุมชนยังขาดความกล้าแสดงออก การแสดงความคิดเห็น ในการนำการศึกษาอย่างจริงจัง เนื่องจากประสบการณ์และพื้นความรู้ โรงเรียนกับชุมชนและวัด ถือว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างใกล้ชิด ได้แก่ การเป็นวิทยากร ทำงานเอนกประสงค์ จัดซื้อคอมพิวเตอร์ ปรับปรุงเรือนคหกรรม ร่วมเป็นกรรมการใช้โรงเรียนเป็นแหล่งกีฬา ดนตรีพื้นเมือง การฟ้อนรำ การจัดดอกไม้หรือใช้เป็นแหล่งประชุมในบางโอกาส ซึ่งหลายฝ่ายเสนอว่า ควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาของโรงเรียนให้กว้างขวางทั่วถึง โดยแบ่งงานให้ครูทุกคนร่วมมีส่วนรับผิดชอบ

7. บรรยายกาในองค์กร ก่อนการดำเนินโครงการ

จากการสังเกต สนทนากับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน คณะครูและผู้บริหาร ทำให้ทราบว่าบรรยายกาในองค์กรด้านต่าง ๆ เป็นดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน

ก่อนที่โรงเรียนบ้านแม่สา จะเข้าร่วมโครงการวิจัยปฏิรูปการเรียนรู้ ได้ดำเนินการให้โรงเรียนมีการประกันคุณภาพ นับเป็นโรงเรียนรุ่นแรก ๆ ในการรับการประเมินรับรองมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษา ในปีการศึกษา 2544 โดยครู บุคลากรของโรงเรียนทุกคน มีส่วนทำงานรับผิดชอบตามโครงสร้างของโรงเรียน โดยโรงเรียนเป็นโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์ของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมายในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดเชียงใหม่ และระดับประเทศ ในปี 2544 เช่น รางวัลส่งเสริมการอ่านลำดับที่ 2 จัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียน โครงการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ (TEMS) รางวัลรวมกิจกรรมส่งเสริมความสามารถนักเรียน โครงการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (TEAMS) และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (MEA) รางวัลผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น ระดับอำเภอ จากคุรุสภาอำเภอแมริม ผู้บริหารผ่านการอบรมพัฒนาบุคลากรแกนนำ เพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ พ.ศ. 2545 ได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นคุรุสภาจังหวัดเชียงใหม่ ผู้บริหารได้รางวัลระดับประเทศ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านการประเมินตามหลักสูตรอบรมทางไกล การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นบุคลากรต้นแบบ ปฏิรูปการเรียนรู้ ครูผู้สอนเกือบทั้งหมด เป็นผู้มีผลงานดีเด่นในด้านเป็นบุคลากรแกนนำ เพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ นักเรียนได้รับรางวัลนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน มากมาย ส่วนใหญ่จะเป็นรางวัลในด้านงานประดิษฐ์ กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เช่น ทำของที่ระลึก การจัดสวนประดิษฐ์ ของใช้ในบ้านจากวัสดุท้องถิ่น งานภาพวิทยาศาสตร์ การแกะสลักผลไม้ประดับโต๊ะอาหาร การจัดสวนแก้ว การเดินสายไฟบนแผงไม้ กระถางดอกไม้ การทำขนมจีบ การทำขนมชั้น ในด้านกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น สวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะ การตอบปัญหาวิทยาศาสตร์ชนะเลิศภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา การแข่งขันคณิตศาสตร์ อ่านทำนองเสนาะ การอ่านจับใจความภาษาไทย การเขียนคำประพันธ์ ชนระดับการพัฒนาตน เช่น การแข่งขันเชียร์ลีดเดอร์ การขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น รางวัลชนะเลิศกิจกรรมจริยธรรมระดับมัธยมศึกษา ผู้ประพฤติดีบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ จากงานฉลองวันเด็กด้านสุนทรียภาพ เช่น ชนะเลิศปั้นดินน้ำมัน วาดภาพระบายสี วาดภาพวิทยาศาสตร์ เป็นต้น คณะครู อาจารย์ ผู้บริหารให้ความสนใจและเคลื่อนไหว การจัดการศึกษาสู่การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นอย่างดี มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในแนวทางปฏิรูป มีโครงการต่าง ๆ ที่พัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในและนอกห้องเรียน จุดแข็งของโรงเรียน คือคณะครูมีความสามัคคี ในหมู่คณะมุ่งมั่นพัฒนางานวิชาการสู่การพัฒนาผู้เรียนในแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ มีวัฒนธรรมการทำงานในการรวมกลุ่มการทำงานให้กับโรงเรียน นอกเวลาราชการในช่วงตอนเย็น ช่วง 16.00 – 18.00 น. อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 วัน เป็นปกติมาเป็นระยะเวลาประมาณ 3 ปี

เปิดใจรับงานและโครงการใหม่ ๆ เข้ามาดำเนินการ แสวงหาความรู้และการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จนโรงเรียนมีงานและโครงการร่วมกับหน่วยงานภายนอก เป็นระยะ ๆ นอกจากนี้แม้ชุมชนจะมีฐานะยากจน แต่ให้ความสนใจกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน เข้าร่วมกันในการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ติดตามดูแลการพัฒนาของโรงเรียน ร่วมมือทั้งกำลังความคิดและกำลังทรัพย์ ตามที่โรงเรียนต้องการ สภาพของโรงเรียนสะอาด และปลอดจากสารเสพติด โรงเรียนมีแนวคิดพัฒนาทางสื่อเทคโนโลยีให้เพียงพอ การสร้างวินัย การรับผิดชอบตนเองของนักเรียน การวางระบบติดตามพัฒนางานของโรงเรียนในทุกงาน โครงการ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย โดยเฉพาะในส่วนของชุมชนและนักเรียน มีโครงการสำคัญที่เป็นความภูมิใจในการทำงานแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ โครงการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งคณะครูได้เป็นผู้คิดและดำเนินการขึ้นเอง โครงการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งทุกฝ่ายได้ร่วมแสดงออกเป็นเจ้าของประชาธิปไตย

จากการสนทนาสอบถาม ศึกษาเอกสารและงานเชิงประจักษ์ของโรงเรียน พบว่าทุกฝ่ายยังต้องการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงพร้อมทั้งคุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยพิจารณาว่าถ้าคณะครูได้พัฒนางานทางการศึกษาไปในด้านปฏิรูปการเรียนรู้ จะสามารถปรับปรุงคุณภาพงานวิชาการและพัฒนานักเรียนได้ประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายด้วยกัน

ด้านกิจกรรมนักเรียนและผู้เรียน

จากการจัดการสนทนากับผู้เกี่ยวข้องและศึกษารายงานการจัดกิจกรรมของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนได้จัดกิจกรรมในแนวทางยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ฟังธรรม โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสว่างบันเทิง (ป.4 เป็นต้นไป) 30% การเข้าค่ายพัฒนาคุณธรรม ลูกเสือเนตรนารี มีการประกวดมารยาทงาม ฝึกการออมทรัพย์ มีสมุดบันทึกความดี ส่งเสริมให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยจัดห้องสมุดที่เสริมการเรียนรู้ จัดห้องส่งเสริมทักษะคอมพิวเตอร์ จัดแหล่งเรียนรู้ให้ได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เช่น ห้องทักษะการคิด สวนพลังน้ำ สวนหิน สวนสมุนไพร การทำโครงงาน ทักษะดนตรีและนาฏศิลป์ ส่งเสริมความสามารถในการทำงานและประกอบอาชีพสุจริต โดยวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำบายศรี กรอบรูป ภาพวาดวิทยาศาสตร์ ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า ช่างตัดผม ขนมหอย คอกไม้สด การเลี้ยงปลา การปลูกพืชผัก เป็นต้น ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปะ ประกอบในรายวิชาต่าง ๆ สอนดนตรีพื้นเมือง นาฏศิลป์พื้นบ้าน กิจกรรมเข้าจังหวะและการกีฬาในระดับต่าง ๆ ตามความถนัด ความสนใจ จากการสัมภาษณ์ ได้ข้อมูลดังนี้

“โรงเรียนของเราชุมชนเข้ามาใช้เป็นแหล่งกีฬาของท้องถิ่น”

“ครูเก่งการจัดทำดอกไม้ ทำพานได้ช่วยชุมชนเรื่อย ๆ”

“ชุมชนจะขอนักเรียนไปช่วยงานชุมชน เช่น ฟोनรา หรือดนตรีพื้นเมืองเป็นประจำ”

“นักเรียนและครูเข้าใช้ห้องปฏิบัติการการเรียนรู้อย่างคุ้มค่า ทั้งห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์และแหล่งเรียนรู้ข้างนอก ซึ่งจัดไว้ค่อนข้างมาก”

“จะเปิดโอกาสให้นักเรียนมาร่วมในการวางแผนกับครู ในการสอนแบบบูรณาการให้มากขึ้น”

“ครูสอนสนุกมีกิจกรรมมากมายที่พวกเราชอบ เช่น ทดลอง เกมภาษาไทย สมุดเล่มเล็ก การเล่นพื้นเมือง เล่นเรื่องตลก ทำกระดาษสา กรอบรูป เป็นต้น”

“ครูพาไปทำกิจกรรมนอกห้อง เช่น สวนหิน สวนบัว จักรยานยวบยุบปั่น ปูบุญมี เวียงกุมกาม สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น”

“ประทับใจครูใหญ่ดีใจดี”

“นักเรียนเรียบร้อย ตรงเวลา นำชื่อเสียงสู่โรงเรียนรับผดชอบ”

“นักเรียนชอบสิ่งใหม่ ๆ ไปได้”

“นักเรียนยังรู้อะไรในชุมชนไม่หมด อยากรู้มากกว่านี้”

“ดีใจที่ครูสอน ให้มีมารยาท พูดยาไพเราะ ทำงานกลุ่ม ทำ Mind Map”

“ได้ความรู้ไปบอกพ่อแม่ เช่น เรื่อง อย. นำไปแนะนำ การแยกขยะ การแยกขยะ การล้างมือ”

“อยากให้ครูเน้นการสอนให้แน่นกว่าเดิม และไม่เครียด”

“นักเรียนได้เข้าร่วมชุมนุมต่าง ๆ โรงเรียนมีหลายชุมนุม”

“นักเรียนจะดี จะเก่ง ครูเป็นต้นแบบ และผู้นำทางที่สำคัญ”

“นักเรียนมีพรสวรรค์ มีความสามารถที่แฝงเร้น”

จากการอภิปรายกลุ่มต่าง ๆ ทำให้สรุปได้ว่า ผู้บริหาร คณะครูให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการการศึกษาที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดรับกับความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครอง ที่ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง พึ่งพาตนเองต่อไปใช้ ส่วนใหญ่ทุกฝ่ายพึงพอใจผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเห็นว่าสามารถพัฒนาต่อไปในอีกระดับหนึ่ง ถ้าได้ร่วมระดมพลังความสามารถทุกฝ่ายให้รับผิดชอบ แบบมีส่วนร่วม เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ที่จะมีผลพัฒนาตัวผู้เรียนโดยตรง

ด้านครูผู้สอน

ปัจจุบันโรงเรียนมีครูผู้สอน 17 คน ยังไม่เพียงพอ เป็นครูที่ประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับ เป็นครูดีเด่นในส่วนงานต่าง ๆ ถึง 80% และส่วนใหญ่กำลังพัฒนาผลงานทางวิชาการ ครูรู้และเข้าใจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น ได้รับการอบรมพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่องทุกคน จัดทำงานในหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ร่วมทำหลักสูตร เขียนแผนการสอน จัดทำสื่อ พัฒนาเทคนิควิธีการสอนร่วมกัน ครูส่วนใหญ่ได้ทำงานตรงกับวุฒิ ทำงานตรงความรู้ ความสามารถและงานในหน้าที่รับผิดชอบ โรงเรียนจัดหาวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน เช่น ภาษาอังกฤษ งานประดิษฐ์ ครูให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ อุทิศเวลา ปัจจุบันมีการประชุมสัมมนางานวิชาการของโรงเรียน อย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และมีผลการทำงานโครงการใหม่ ๆ ในโรงเรียนเสมอ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านครูได้ข้อมูลดังนี้

“โรงเรียนมีครูเป็นครูต้นแบบทั้งหมด ตั้งแต่ปี 2544 จึงทำให้หน่วยเสนอโรงเรียนเป็นตัวแทนนำร่องประกันคุณภาพ”

“งานอะไรต่าง ๆ ในอำเภอของเรา จะนึกถึงโรงเรียนบ้านแม่ตา ให้เป็นตัวแทนเสมอ”

“ครูเราสามัคคีร่วมมือกันปฏิบัติงาน เพราะถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งเราทำงานหนักขึ้น เป็นปกติอยู่แล้ว”

“ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการร่วมงานดี สร้างความสนิทสนมส่วนตัวด้วย”

“ครูควรทำวิจัยในปีนี้”

“ครู ผู้บริหารได้รับการยกย่อง ได้รางวัล ความสามารถมากมายน่าภูมิใจ”

“ครูทำงานเก่งหลายท่าน ครูเก่งกีฬา อยากเก่งตามครู”

“ครูขยัน ทำงานดี มาโรงเรียนเช้า อยู่จนถึงค่ำ บางทีนักเรียนอยู่ทำงานกับครูต่อ”

“นำแบบอย่างที่คุณทำไปใช้ในชีวิตประจำวันครั้งหนึ่ง”

“ครูเตรียมสอน เตรียมงาน ฝากกิจกรรมไว้ให้หัวหน้าควบคุม”

“ครูนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน ครูได้รางวัลมีอันมาดงานมาก”

“อยากให้ครูสอนสนุกเข้มงวดและมีระเบียบ”

“อยากให้ครูสอนให้ความรู้แน่นกว่าเดิม จะได้ผู้อื่นได้”

“อยากให้ครูสอนโดดเด่นวิชาการ ศิลปะและการแสดง”

จากข้อมูลเบื้องต้น สมควรที่โรงเรียนจะได้มีการประชุมสัมมนาทบทวนงาน เพื่อพัฒนางาน ตามความต้องการของหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งนี้เห็นว่าโรงเรียน มีฐานบุคลากรที่ถือว่า เป็นจุดเด่นอยู่แล้ว จึงไม่ยากที่จะดำเนินกลยุทธ์การพัฒนางานวิชาการ ต่อไปเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านผู้ปกครอง

ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มักมีรายได้น้อย มีอาชีพ รับจ้างและเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่สภาพการให้ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนดีมาก การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การช่วยเป็นวิทยากรและแหล่งวิทยากรถือว่าน่าพึงพอใจ ยังไม่สมบูรณ์ ในเรื่องการสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ การแสดงออกถึงความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาอยู่ใน ระดับดีและสนใจจากข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้ข้อมูลดังนี้

“ครูที่โรงเรียนขยันทำงาน ขยันสอน”

“คนที่มีความรู้ต่าง ๆ ช่วยสอนนักเรียนด้วย หลายอย่างส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่เป็นอาชีพ อยู่แล้ว”

“ครูผู้บริหารรู้จักกันดี มีอะไรที่ชุมชนให้ช่วยที่ให้ความร่วมมือกัน”

“ครูผู้บริหารของโรงเรียนเป็นกันเอง พูดจากันง่าย ไม่ถือตัว”

“พ่อแม่ ผู้ปกครองส่งเด็ก ๆ มาเรียน เพราะใกล้บ้าน เดินทางสะดวกและมีชื่อเสียง จัดการสอนดี”

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า ชุมชนมีความมั่นใจในงานของโรงเรียน เป็นทุนเดิมที่สำคัญ ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนมาโดยตลอดอย่างใกล้ชิด มีปฏิสัมพันธ์เริ่มต้นที่ดี อย่างมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือต่อไปในขั้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ในการปฏิรูปการศึกษาในวงรอบต่อไป

ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านแม่สา มีแนวทางการปฏิรูปการศึกษา จากธรรมนูญโรงเรียนและแผนการ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ มีลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนได้จัดทำพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตร ท้องถิ่น มีการปรับปรุงพัฒนาวิธีการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและ

ประเมินตามสภาพจริง นับว่ามีการดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สำหรับหลักสูตรปฐมวัยอยู่ระหว่างการพัฒนา ควรได้ติดตามสภาพปัญหาการใช้การดำเนินการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. **ด้านแหล่งเรียนรู้** โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน มีการพัฒนาปรับปรุงตลอดเวลา สำหรับแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ได้แสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ อยู่เป็นประจำ โครงการ กิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น มีการวิเคราะห์สภาพการใช้ และมีแนวทางส่งเสริมพัฒนา ควรมีการติดตามส่งเสริมการประเมินผลที่ก่อให้เกิดกับผู้เรียน ตลอดจนพัฒนาติดตามงานเชิงระบบสู่การใช้งบประมาณและการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

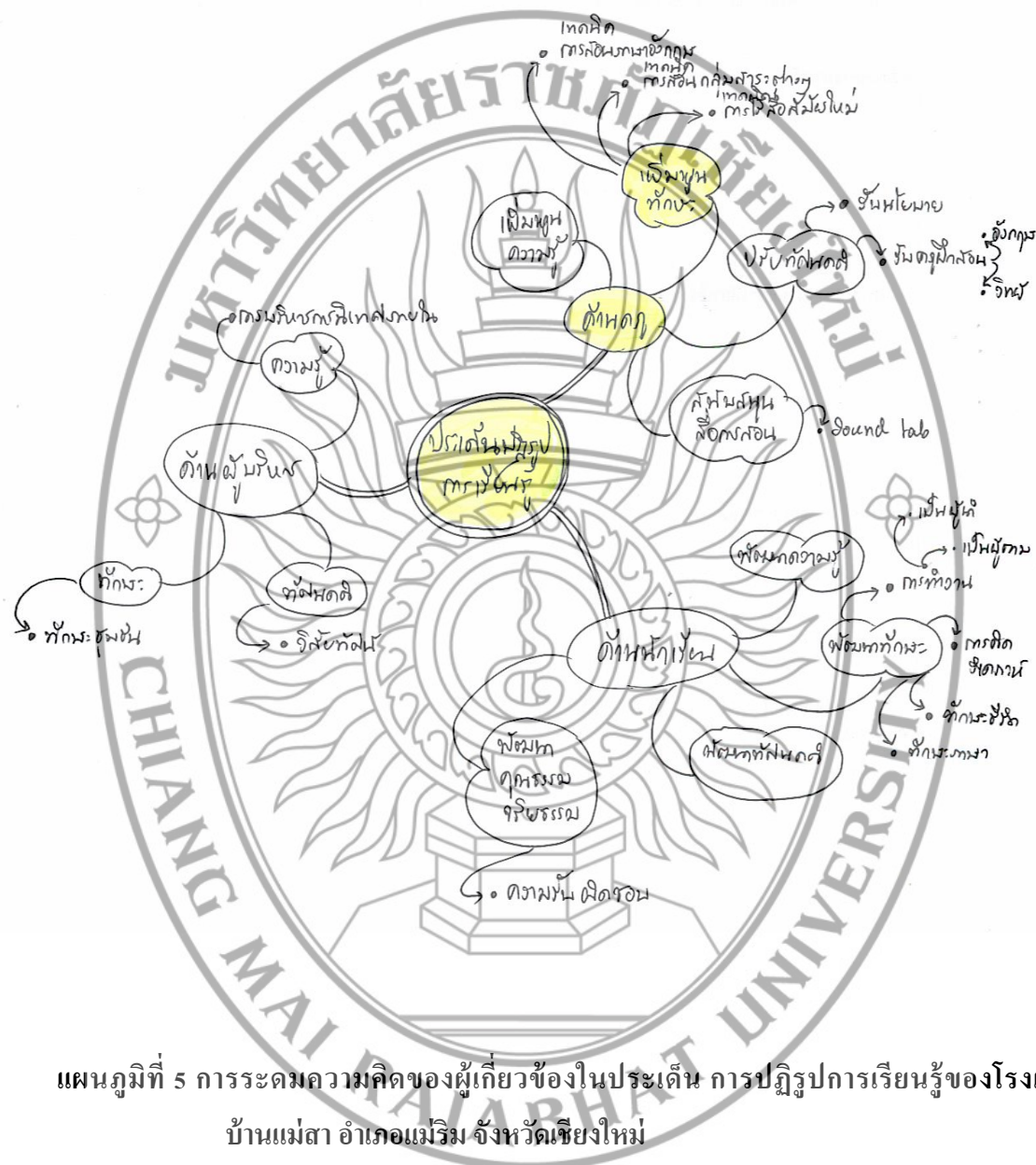
3. **ด้านการพัฒนาบุคลากร** ครูผู้สอน มีการส่งเสริมอบรมและเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเข้าร่วมงานปฏิบัติการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทันต่อเหตุการณ์ ส่งเสริมให้ครูได้รางวัลต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ มีการสร้างวัฒนธรรมที่ดีเป็นเบื้องต้น ในการสร้างความสนใจและงานวิชาการร่วมกัน โดยใช้ฐานโรงเรียนด้วยตนเอง มีการประชุมทำความเข้าใจสู่จุดมุ่งหมายเชิงพัฒนา ครูมีความรู้สึกรู้สีกต้องการพัฒนางานวิชาการในวงรอบต่อไปนี้ เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาความรู้ ความสามารถให้กับผู้เรียน น่าจะเป็นโอกาสอันดีในการมุ่งงานสู่การปฏิบัติการเรียนรู้ โดยร่วมคิดด้วยกัน เป็นลักษณะปฏิรูปทั้งโรงเรียนที่ทุกคนเต็มใจ พร้อมปฏิบัติ โดยมีบุคลากรของโรงเรียนเป็นแกนนำและนักวิชาการในท้องถิ่น

ข้อค้นพบ โรงเรียนบ้านแม่สาเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. เรียบร้อยแล้ว เป็นลักษณะนำร่องและโรงเรียนไม่ทอดทิ้งงานด้านการประกันคุณภาพ ยังคงพัฒนางานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เนือง ๆ ผลการประเมินคุณภาพตนเองที่ผ่านมา ระบุว่าค่อนข้างดี โดยเฉพาะในส่วนครู ซึ่งมีการพัฒนางานและร่วมงานเชิงปฏิรูปมาโดยลำดับ สิ่งที่ควรพัฒนาประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อผลการปฏิบัติการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ

1. ครูยังควรพัฒนา ต้องการปฏิบัติการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ ในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มากขึ้น
2. ครูควรได้รับการเพิ่มพูนศักยภาพเชิงวิจัยชั้นเรียน
3. ทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน

จากสภาพความเป็นอยู่ จากการสังเคราะห์จุดแข็งและจุดต้องการการพัฒนา ได้ข้อสรุปที่จะทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ จะมุ่งเน้นประเด็นในการวางระบบปฏิบัติการเรียนรู้ของครูทุกคนของโรงเรียนบ้านแม่สาแบบมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียนในเรื่อง การศึกษาผล

การสอนแบบอิสระ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด กลุ่มสาระที่สนใจ ชั้นที่รับผิดชอบ : ภูมิศึกษา
โรงเรียนบ้านแม่สา อ.แมริม จ.เชียงใหม่

แผนภูมิที่ 5 การระดมความคิดของผู้เกี่ยวข้องในประเด็น การปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน
บ้านแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

บริบทขององค์กร

จากการจัดเวทีอภิปรายกลุ่มเป้าหมายและการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมปฏิบัติการ 2 ครั้งกับผู้มีส่วนได้เสีย การพบปะกับผู้บริหารและผู้ประสานการดำเนินการของโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน นักเรียน อาจารย์และนักศึกษาได้ข้อมูลบริบทขององค์กรดังนี้

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร

1. สภาพทั่วไป

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเป่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีครูประจำการทั้งสิ้น 18 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน จำนวนครูชาย 7 คน ครูหญิง 10 คน มีนักเรียนรวม 238 คน จำนวนห้องเรียน 11 ห้องเรียน เปิดทำการสอนตั้งแต่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2465 นับเป็นเวลา 82 ปี โรงเรียนมีเนื้อที่ 8 ไร่ 71 ตารางวา มีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง สนามบาสเกตบอล 1 สนาม สนามวอลเลย์บอล 1 สนาม บ้านพักครู 2 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง แปลงเกษตร ส้วม 1 หลัง ขนาด 5 ไร่ ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 48 กิโลเมตร ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่แตง ประมาณ 14 กิโลเมตร เป็นถนนซีเมนต์ทุกสาย

พื้นที่ให้บริการของโรงเรียนครอบคลุม 6 หมู่บ้านในตำบลเป่า ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอแม่แตง โรงเรียนตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ของตำบล โดยมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่บ้านเหล่าสบเลิง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่บ้านก้างหงส์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านแพะ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	แม่น้ำปิง

งบประมาณได้รับการจัดสรรจากงบอุดหนุนของหน่วยงาน ในปีการศึกษา 2547 เป็นค่าใช้จ่ายตามแผนงบประมาณ ไม่รวมหมวดเงินเดือน ค่าจ้างและครุภัณฑ์

แหล่งวิทยาการของโรงเรียนประกอบด้วย ห้องต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ ดังนี้ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องศูนย์ IT ห้องดนตรี ห้องดนตรีไทย เรือนเกษตร (เพาะชำ)

สภาพอาคารของโรงเรียนอยู่ในแนวเดียวกัน มีสนามกลางแจ้งที่กว้างขวางพอควร มีคณะครูสามารถพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมกลางแจ้งได้ มีระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ วิทยุและสื่อโสตทัศนูปกรณ์ทางการศึกษา ใช้จัดบริการให้คณะครู และนักเรียนได้

จากการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ได้เน้นการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อมร่มรื่นสะอาด สามารถอนุรักษ์พันธุ์ไม้ต่าง ๆ อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญร่วมกับชุมชน จัดให้มีศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ศูนย์พื้นเมือง ฟ้อนเล็บ ดัดกลองสะบัดไชย มีการปรับภูมิทัศน์และร่วมสืบสานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน จัดแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนเป็นอย่างดี เช่น การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ การเพาะเห็ดนางฟ้า การทดลองปฏิบัติการในห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ สวนสุขภาพ แปลงพืชผักสวนครัว ต้นไม้พุดได้ กิฬาด้านยาเสพติด ฯลฯ ปรับปรุงระบบจัดการเรียนให้มีการเดินเรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างแสดงความพึงพอใจ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงบริเวณให้สวยงามด้วยการซ่อมแซมและปรับปรุงทาสีอาคาร รั้ว ตกแต่งบริเวณต่าง ๆ เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีต่อการมาเรียนยิ่งขึ้น

2. นโยบายของโรงเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน “จัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มุ่งส่งเสริมคุณธรรม”

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

เน้นให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ทักษะ กระบวนการแก้ปัญหา สืบสานประเพณีท้องถิ่นมาใช้ในชีวิตประจำวัน ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตย รู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของผู้เรียน และเน้นทักษะกระบวนการการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
3. สอดแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่มสาระวิชา โดยใช้บุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อและแหล่งในการค้นคว้าหาความรู้สารสนเทศต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

5. พัฒนาบุคลากร โดยการส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมและสนับสนุนทุนในการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

6. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการแบ่งงานตรงตามความสามารถและความถนัด

เป้าประสงค์

นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาความสามารถตามศักยภาพของตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่องานที่ของตนเอง มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีท้องถิ่นของตนเองและประกอบอาชีพที่สุจริตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กลยุทธ์การดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนให้บริการการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ พัฒนากันทั้งพื้นที่ในเขตบริการ

กลยุทธ์ที่ 2 เร่งรัดการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมและหลากหลาย

กลยุทธ์ที่ 3 เร่งรัดพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 4 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในกิจกรรมพิเศษและการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM)

กลยุทธ์ที่ 8 เร่งรัดการปฏิรูปและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพ

กลยุทธ์ที่ 9 การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารในหน่วยงาน

กลยุทธ์ที่ 10 การพัฒนาศูนย์โรงเรียนตามโครงการพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

คำขวัญของโรงเรียน

ความรู้ นำ คุณธรรมเลิศ เชิดชูประเพณี วิถีประชาธิปไตย ก้าวไกลเทคโนโลยี

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคารบริหารงานในลักษณะรวมศูนย์โรงเรียนกับโรงเรียนบ้านแม่เลิม โรงเรียนบ้านแม่ใจ โรงเรียนบ้านก้างหงส์ โดยมีโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคารเป็นจุดรวมศูนย์

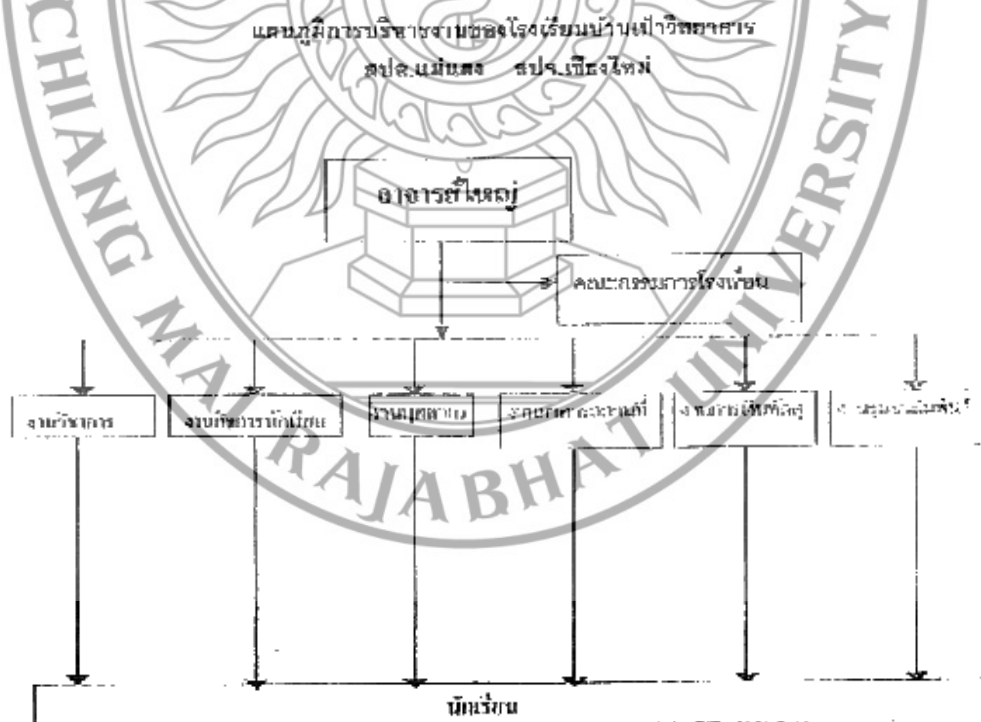
เมื่อพิจารณาปรัชญา วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ คำขวัญ การดำเนินงานของโรงเรียนแล้ว พบว่าส่วนใหญ่สอดคล้องกับกัน เช่น ประเด็นของการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน โรงเรียนจัดให้มีโครงการหลากหลาย เช่น โครงการอบรมจริยธรรมทุกสัปดาห์ การอบรมหน้าเสาธง การฝึกระเบียบวินัย โครงการคณิตศาสตร์สังคม สมุดบันทึกการทำดี การอบรมทรัพย์ เป็นต้น หลายฝ่ายบ่งบอกว่า รักเรียน มีความซื่อสัตย์ มีวินัย ความรับผิดชอบ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความพยายาม ดำเนินการในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีร่วมกับชุมชน จัดกิจกรรมสนองความต้องการของชุมชน เช่น การให้นักเรียนเรียนรู้ การฟ้อนเล็บ การติดกลองสะบัดชัยดนตรีพื้นเมือง การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ของชุมชน โครงการส่งเสริมการศึกษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำวิทยากรในท้องถิ่นร่วมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะร่วมกันจัดการศึกษา เช่น เชิญเจ้าอาวาสมาอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนในด้านประชาธิปไตยในลักษณะสถานนักเรียน การอยู่ค่ายพักแรม การดูแลระเบียบวินัย ลูกเสือ เนตรนารี กีฬาดี การอบรมบุคลากรของโรงไฟฟ้าแม่เจดสมบูรณ์ชล ในด้านการเสริมสร้างเทคโนโลยีบุคลากรและนักเรียน พบว่าโรงเรียนมีความพยายามจัดหา จัดให้มีคอมพิวเตอร์ โดยได้รับการบริจาคเป็นส่วนใหญ่ และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการจัดการด้าน ICT นักเรียนพอได้ที่ได้เรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเอาใจใส่และร่วมสอนอย่างใกล้ชิด นักเรียนชอบเรียนมากและเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง เมื่อเรียนต่อหรือใช้ในชีวิตประจำวัน การกำหนดสอดคล้องในปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ รวมทั้งคำขวัญ แต่ยังไม่ชัดเจนนักในกลยุทธ์ การดำเนินการของโรงเรียน ในส่วนของคำขวัญจากการอภิปรายความต้องการของครู กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เป็นอันดับแรก ซึ่งน่าจะได้พิจารณาปรับคำขวัญให้สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว ในด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเป็นอย่างดี เมื่อโรงเรียนจัดประชุมหรือแจ้งความประสงค์ การขอการอนุเคราะห์ แต่มักเป็นไปในลักษณะบริจาคทรัพย์และร่วมงาน หรือช่วยเป็นแหล่งวิทยากร การให้ความร่วมมือในส่วนการร่วมคิด ร่วมทำอย่างจริงจัง ยังไม่ปรากฏชัดเจนในการเรียนการสอน การทำงานเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของคณะครูผู้บริหารในโรงเรียนได้รับความไว้วางใจจากชุมชน ผู้ปกครองเป็นอย่างดี มีความต้องการพัฒนาผู้เรียนในระดับสูง เช่น มีการส่งนักเรียนเรียนพิเศษ ผู้ปกครองต้องการให้ผลการเรียนของนักเรียน ได้รับการปรับปรุงยิ่งขึ้น

ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องกับคณะครูที่เห็นว่าผลการเรียนจากค่า NT ของโรงเรียน ควรได้พิจารณาหาแนวทางปรับปรุง และควรเกิดจากความร่วมมือกันของทั้งฝ่ายโรงเรียนและทางบ้าน ให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีพอทุกฝ่ายเข้าใจการดำเนินการ ข้อมาจัดการทำงาน การหาทาง พัฒนางานจัดการศึกษาาร่วมกัน

ดังนั้นทางโรงเรียนควรได้พิจารณาด้านการปรับปรุง ปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลถึง การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดี สัมพันธ์กับแผนกลยุทธ์ในข้อที่ 1 และข้อที่ 8 โดยยึด วงจรของ Deeming ที่ต่อเนื่องกันไป ทั้ง PDCA และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง แบบ PAR จนส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ติดตามผลความก้าวหน้า ได้ เพื่อพัฒนางานโรงเรียนต่อไป

3. การบริหารงานของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร มีการบริหารโดยกระจายอำนาจการบริหารและมีโครงสร้าง บริหารงานที่กำหนดไว้เป็น 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคาร สถานที่ งานการเงินพัสดุ งานชุมชนสัมพันธ์ โดยมีการแต่งตั้งกระจายงานและวิเคราะห์งานไปสู่ บุคลากรให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบทุกคน ดังแผน (ภูมิ)

ซึ่งจากการอภิปรายกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เห็นว่าโครงสร้างการปฏิบัติงาน เหมาะสม พึงพอใจปฏิบัติได้และกระจายความรับผิดชอบดี ทุกคนมีโอกาสในการร่วมมือกันพัฒนา สถานศึกษา มีความเห็นตรงกันว่าควรพัฒนาต่อไปในส่วนของการนิเทศติดตามงานให้เกิด การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการบันทึกผลรายงานผลอย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น มีการตรวจสอบผลของ การทำงานและปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ มุ่งสู่ผลที่เกิดกับ ผู้เรียน

จากการวิเคราะห์ ปัญหา ความต้องการด้านโครงสร้างจะเห็นว่าทุกฝ่ายเห็นว่าการใช้ กระบวนการ PDCA ในช่วงเชื่อมต่อเร่งวิชัยพัฒนาในงานทุกด้าน ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดกับการพัฒนางานปฏิรูปของโรงเรียนและปฏิรูปการเรียนรู้ในช่วงต่อไปอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนของฝ่ายวิชาการ

4. แหล่งงบประมาณ

โรงเรียนมีแผนงบประมาณในการดำเนินการ โดยกำหนดในแผนกลยุทธ์ เป็นงบประมาณ รายจ่ายระยะปานกลาง ระหว่างช่วงปีงบประมาณ 2546 – 2550 ในงานด้านต่าง ๆ ทั้งงบบุคคล งบดำเนินการ งบลงทุนและงบอุดหนุนดังตาราง

กรอบงบประมาณรายจ่ายระยะปานกลาง (MTEF)

ปีงบประมาณ 2547 – 2551

โรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

รายการ	ปีงบประมาณ ปัจจุบัน	ปีงบประมาณ ที่ขอ	ปีงบประมาณ ปีต่อไป	ปีงบประมาณ อีก 2 ปี ข้างหน้า	ปีงบประมาณ อีก 3 ปี ข้างหน้า
	2546	2547	2548	2549	2550
เงินงบประมาณ					
- งบบุคคล	4,537,680	4,813,800	5,102,316	5,408,460	572,976
- งบดำเนินการ	325,700	336,000	343,700	343,700	356,800
- งบลงทุน	1,774,800	2,065,800	2,065,800	2,065,800	2,065,800
- งบอุดหนุน	526,422	579,065	636,972	700,669	770,733
รวม	7,164,602	7,794,665	8,148,788	8,517,329	8,926,309

งบประมาณส่วนใหญ่ของโรงเรียน เป็นงบจากทางราชการ ส่วนเงินนอกงบประมาณ ทางโรงเรียนได้พยายามจัดหาเพิ่มเติมจากหน่วยงานเอกชน องค์กรต่าง ๆ ชุมชน เพื่อใช้ร่วมพัฒนา งานโรงเรียน ซึ่งชุมชนมีสภาพเศรษฐกิจระดับน้อยถึงปานกลาง มีส่วนร่วมช่วยเหลือเพื่อการ จัด การศึกษาของโรงเรียนตามลำดับ เป็นการร่วมแสดงความรับผิดชอบและแบ่งเบาภาระของโรงเรียน โรงเรียนควรได้มีระบบการวิเคราะห์การใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าตามความเป็นจริง สอดคล้องกับ พันธกิจของโรงเรียนและจัดทำหลักฐานควบคุมการเบิกจ่ายที่สามารถตรวจสอบได้ โดยฝ่ายต่าง ๆ ควรจัดระบบในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบงบประมาณที่โปร่งใสและเป็นปัจจุบัน

5. หลักสูตร

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตร โดยมีบุคลากรครูเป็นหลักใน การดำเนินการ มีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม บุคลากรครูได้จัดทำหลักสูตร โดยชุมชนมีโอกาส ได้เข้าร่วมพิจารณาและเห็นชอบ

แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา มีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนานักเรียนให้เป็น ผู้มีความรู้ มีความคิด มีค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมและมีความสามารถในการทำงาน หรือการปฏิบัติ ตนที่เป็นประ โยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ เป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าว จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้การศึกษาในทุกรายวิชามาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาตน นั้นย่อมหมายถึงการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวนโยบาย หลักของการพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยมีจุดเน้นที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและ ขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

การพัฒนาศักยภาพของบุคคล นั้นย่อมหมายถึงการพัฒนาคนทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การจะดำเนินงานให้สอดคล้องและสนองแนวนโยบาย เป้าหมายของ การจัดการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการระดมพลังการจัดการศึกษา การแก้ไขปัญหา กระบวนการ ศึกษา วิชาการซึ่งมีอำนาจในการจัดการศึกษา ศาสนาและการวัฒนธรรม จึงได้กำหนดนโยบายการปฏิรูป การศึกษาขึ้น โดยมุ่งเน้นปฏิรูป 4 ด้าน คือ ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ปฏิรูปครูและบุคลากร ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และสุดท้ายคือการปฏิรูประบบบริหารและระบบ การจัดการศึกษา

แนวคิดในการดำเนินงานโครงการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศนั้น ควรส่งเสริมบุคลากรให้ทำงานเต็มตามศักยภาพ ครูก็มีส่วนสำคัญในการช่วยสร้างเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายที่วางไว้

การจัดการเรียนการสอน ทางโรงเรียนมุ่งเน้นการจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร และจุดมุ่งหมายสูงสุดของแนวการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งเน้นให้ประชาชน มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมาย

จัดประสบการณ์เตรียมความพร้อม จัดทำหลักสูตรทุกระดับชั้น ให้ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการสอนจะเน้นเป็นพิเศษในด้านพื้นฐาน ด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานของทักษะในระดับที่สูงขึ้น การจัด การศึกษาได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ช่วงชั้นที่ 1 – 3)

ข้อควรพิจารณาในเรื่องหลักสูตร จากการอภิปรายกลุ่มต่าง ๆ มีข้อคิดเห็นสำคัญ ควรมี การประเมินการใช้หลักสูตรในทุกระดับ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ที่ชัดเจน มีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับการสอนตามหลักสูตรทุกระดับ โดยวิเคราะห์ จุดที่สำคัญ ประกอบด้วยการวัดผลทั้งก่อนและหลังเรียน และแหล่งเรียนที่ครอบคลุมความรู้ การปฏิบัติและเจตคติ รวมทั้งพิจารณาการใช้แหล่งวิทยาการและสื่อที่เหมาะสม สอดคล้องกัน อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ลักษณะของชุมชน

จากการสำรวจชุมชนและอภิปรายกลุ่ม พบว่าชุมชนอยู่ในภูมิประเทศที่เป็นที่ราบเชิงเขา สภาพอากาศดี อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 23 องศาเซลเซียส มีประชากรประมาณ 8,500 คน เป็นชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน คนส่วนใหญ่สุขภาพแข็งแรง สภาพเศรษฐกิจของประชาชน มีรายได้ปานกลางจากอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ กล้วย กล้วยไข่ ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วเหลือง พริก ถั่วลิสง ข้าว ฯลฯ เป็นอาชีพหลักของทุกครัวเรือน และมีการรับจ้างบ้างเป็นบางส่วน การสื่อสาร มีทั้งโทรศัพท์ส่วนตัวและโทรศัพท์สาธารณะ มีผู้ใหญ่บ้านและ อบต.เป็นผู้ประสานงานของ หน่วยต่าง ๆ ความเป็นอยู่ค่อนข้างสงบเรียบร้อย โดยมีผู้นำหมู่บ้านและผู้นำตำบลปกครองดูแลใน ระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีความสามัคคีและอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะด้วยดี ร่วมงาน วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดมาช้านาน มีความเชื่อการนับถือในเรื่องผี ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย พื้นราบและมีชาวเขาอยู่ส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความเชื่อดังกล่าว เช่น การเลี้ยงผีปู่ย่า การเลี้ยงผีเสื้อบ้าน การบูชาข้าวตังสี ประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีทานข้าวใหม่ การสืบชะตาบ้าน

ประเพณีเดือนสิบสองยี่เป็ง ประเพณีทานสลาก ปีใหม่เมือง ปอยน้อย ปอยหลวง เป็นต้น มีบุคคลที่นับถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น พ่อเลียงหมอยา มักทายกพ่อหนานปรีชา ช่างจักสาน ช่างประดิษฐ์ดอกไม้ไฟ ช่างก่อสร้าง ช่างฟ้อน ช่างซอ ศิลปินประจำหมู่บ้าน วงดนตรีพื้นเมือง ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่ดีมีความเป็นปึกแผ่น ชุมชนให้ความร่วมมือโดยการร่วมกิจกรรมทุกชนิดกับโรงเรียน ให้ความสนใจติดตามข่าวสารการทำงาน ตลอดจนปัญหาความก้าวหน้าของลูกหลาน นิยมส่งบุตรหลานให้มาเรียนที่โรงเรียน และติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดเวลา โดยการซักถามในที่ประชุมและในช่วงเวลาอื่น ๆ สนับสนุนด้านงบประมาณตามกำลังความสามารถเสมอ ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนในทุกระดับเป็นไปด้วยดีเสมอมา เห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านเวลาและการร่วมคิดร่วมทำ มักไว้วางใจ “แล้วแต่ครู”

จากข้อมูลที่ได้จากการอภิปรายกลุ่ม จะเห็นว่าโรงเรียนมีโอกาสดีในการพัฒนางานในวงรอบต่อไป แต่ควรกำหนดกลยุทธ์ที่จะนำชุมชนเข้ามามีส่วนในการกำกับ ติดตาม ร่วมคิด ร่วมทำ ให้ใกล้ชิดเพิ่มขึ้นเพื่อให้เข้าใจระบบการศึกษาในแนวปฏิรูป และจะได้ร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำอย่างจริงจัง ในวงรอบต่อไปในลักษณะดูแลพัฒนางานอย่างเป็นเจ้าของร่วมกัน

7. บรรยายภาคในองค์กร ก่อนดำเนินการโครงการ

จากการสังเกตและการสนทนากับกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียนและคณะครู ผู้บริหารทำให้ทราบว่าบรรยายภาคในองค์กรด้านต่าง ๆ เป็นดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน

ก่อนที่โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคารจะเข้าร่วมโครงการวิจัยปฏิบัติการเรียนรู้ ได้ดำเนินการให้โรงเรียนมีการประกันคุณภาพอยู่ก่อนแล้ว ครู บุคลากรทุกคนมีส่วนทำงานรับผิดชอบงานตามโครงสร้างของโรงเรียน โดยได้ดำเนินการร่วมกันเป็นเวลานานนับปี จนเกิดการทำงานนอกเวลาให้กับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง นับแต่ปี 2545 จนสามารถเข้ารับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร มีครูและผู้บริหารรวม 18 คน มีการร่วมมือกันดำเนินงานงานปฏิบัติการศึกษาอย่างดี พร้อมทั้งจะศึกษาร่วมมือกัน เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนางานของโรงเรียนกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จุดแข็งของโรงเรียน คือการที่ชุมชนให้ความร่วมมือกันจัดการศึกษาและความสัมพันธ์ที่ดีต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน แม้ว่าจะมีสภาพเศรษฐกิจในระดับยากจน แต่ก็สนับสนุนเต็มที่ตามกำลัง ตลอดจนคณะครูที่ตั้งใจทำงานให้กับโรงเรียนอย่างเต็มที่ รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้ทุกฝ่ายกระตือรือร้นต่อการจัดการศึกษา โรงเรียนมีความสะอาดและปลอดภัยจากยาเสพติด สภาพโรงเรียนร่มรื่นสะอาด จุดที่หลายฝ่ายแสดง

ความคิดเห็นสมควรพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาตนเองของครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ ได้อย่าง มีการสนับสนุนโรงเรียนในด้านทรัพยากรเสริม การบริหารจัดการและความร่วมมืออย่างเต็มที่ ในการร่วมกันจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมนักเรียนทุกด้าน โรงเรียนมีผลงานที่เป็นความภูมิใจของครู คือ ครูทุกคนได้รับยกย่องให้เป็นครูต้นแบบในปี 2546 มีอาจารย์ 3 จำนวน 1 ท่าน ครูสำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว 2 ท่านและกำลังศึกษาต่ออีก 2 ท่าน โรงเรียนได้รับโล่ห์สืบสาน วัฒนธรรมและเป็นโรงเรียนแกนนำในการสอนเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับอำเภอ

ในส่วนของนักเรียน ได้แก่ รางวัลทำขนมไทย รางวัลคณิตศาสตร์เหรียญทอง รางวัล คำขวัญภาษาเสพติด รางวัลภาษาไทย จากการสอบถามสังเกตและรวบรวมผลงานเชิงประจักษ์ ได้ข้อสรุปว่าโรงเรียนได้บริหารจัดการต่าง ๆ ทางการศึกษาไปในแนวทางปฏิรูปแล้ว และกำลังอยู่ ในช่วงปรับปรุงพัฒนา มีความพร้อมความเต็มใจที่จะสร้างความแข็งแกร่งในงานพัฒนาทางวิชาการ ยิ่งขึ้น

ด้านกิจกรรมนักเรียน

จากการสังเกต สนทนากับผู้เกี่ยวข้อง พบว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นสื่อจัดบริเวณโดยรอบโรงเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สวนสุขภาพ การเลี้ยงปลา การเพาะเห็ด ต้นไม้พุดได้ ปลุกผักสวนครัว ส่งเสริมการเรียนรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น พ่อนเลียบ กลองสะบัดไชย ดนตรีพื้นเมือง โครงการศึกษาวิถีชีวิตและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างวงศ์ุริยางค์ ในชั้นเรียนครูมีการเน้นการสอนแบบโครงการ การปฏิบัติงานทดลองทางวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติการจากห้องคอมพิวเตอร์ การทำแบบฝึกหัด ใบงาน การสอนแบบกลุ่มและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านจริยธรรม คุณธรรมได้เชิญเจ้าอาวาสวัด บ้านเป่าวิทยาการมาเป็นผู้สอนนักเรียน มีโครงการส่งเสริมประชาธิปไตย สถานักเรียน โครงการ ลูกเสือเนตรนารี การรับผิดชอบงานสี โครงการอบรมบุคลากร กีฬาสี ประเพณีวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น มีการกล่าวถึงกิจกรรมนักเรียนจากฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

“นักเรียนสนใจกระตือรือร้นมากขึ้น เมื่อพาไปเรียนนอกห้องเรียน”

“ชอบเรียนคอมพิวเตอร์ ขออนุญาตก็เข้าใช้ได้”

“ชอบที่ได้วาดรูป”

ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้หลากหลายและร่วมมือดี”

“นักเรียนได้เรียนจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด สวนหย่อม ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรี เป็นต้น”

“อยากร่วมแข่งกีฬามาก ๆ”

“นักเรียนชอบเรียนแบบทดลอง ประดิษฐ์ ทำ Mind Map ทำเกษตร ลูกเสือ เนตรนารี”

“ภูมิใจที่โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ใช้ ชอบมาก”

“ใช้แหล่งเรียนรู้หลายแห่ง เช่น แม่เมาะ ถ้าชน ... ไปวัดฟังเทศน์ฟังธรรม เป็นต้น”

“เด็กกระวีกระวาดที่จะไปเรียนรู้ข้างนอก”

“นักเรียนเก่ง ขนมหอยกับกีฬา”

“แหล่งทรัพยากรยังไม่สมบูรณ์หนังสือยังมีน้อย”

“ครู นักเรียนให้ความสำคัญและการใช้แหล่งทรัพยากรดี”

“ควรหาวิธีการ กิจกรรมที่น่าสนใจการใช้แหล่งทรัพยากรให้มากขึ้น”

โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มากพอสมควร ครู นักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอก เสริมกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี ควรได้วิเคราะห์ให้กิจกรรมที่จัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนร่วมเป็นวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นักเรียนพึงพอใจการจัดกิจกรรมเรียนรู้ต่าง ๆ

ด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหาร เป็นที่ยอมรับกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สามารถดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้ด้านการบริหาร ส่งเสริมการบริหารจัดการของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ได้รับการเลือกเป็นผู้แทนครูในหลาย ๆ โอกาส

จากการประชุม สัมภาษณ์ สันทนากับกลุ่มต่าง ๆ ทั้งครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาและ ผู้ปกครอง มีคำกล่าวถึงผู้บริหารดังนี้

“ผอ. เป็นคนดี มีมนุษยสัมพันธ์”

“ผอ. ไม่ถือตัว พูดคุยด้วยง่าย”

“ผอ. มีคุณธรรม”

“ผอ. บริหารแบบประชาธิปไตย ไม่บังคับ แต่ใช้วิธีสร้างความเข้าใจและ.....”

“ผอ. ร่วมงานของนักเรียน ลงไปร่วมกิจกรรมกับนักเรียน”

“ดีใจที่ ผอ. ให้มีคอมพิวเตอร์และช่วยสอนนักเรียน”

ผอ. มีโอวาทที่ประทับใจ เช่น ไม่มีใครทำงานเป็นจากบ้าน”

“โรงเรียนดีขึ้น ผอ.คนนี้พัฒนางานได้ดี”

“ผอ. มีความรู้ทาง IT ดี”

จากการอภิปรายกลุ่ม ทำให้ทราบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโรงเรียน มีวิธีการพัฒนางานด้านต่าง ๆ มีแนวคิดในการปรับปรุงประเมินพัฒนางาน โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง

ด้านครูผู้สอน

โรงเรียนมีครูผู้สอน 18 คน มีการรวมศูนย์ มีโรงเรียนมาเรียนรวมที่นี่ คือ โรงเรียนบ้านก้างหงส์ โรงเรียนบ้านแม่โจ้และโรงเรียนบ้านแม่เล็ม ครูส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 85 ได้รับการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการในด้านต่าง ๆ มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการสอน บางส่วนมีการสอนแบบโครงงาน รายงาน แบบฝึกหัด ผังมโนทัศน์ การให้ปฏิบัติจริง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติพัฒนางานของโรงเรียน ได้รับการยกย่องเป็นครูแกนนำจำนวน 18 คน แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาด้านวิชาการอยู่เสมอ และโรงเรียนส่งเสริมพัฒนาอย่างเป็นระบบ ในด้านการจัดทำวิจัยยังไม่มีผลปฏิบัติมากนัก

จากการสัมภาษณ์นักเรียนและครู ได้ข้อมูลดังนี้

“ครูจัดกิจกรรมสนุกรสสนาน นักเรียนสนใจอยากมาเรียน เช่น วาดรูป คอมพิวเตอร์ ออกศึกษานอกสถานที่”

“กิจกรรมที่นักเรียนชอบ คือ กีฬา ศึกษานอกสถานที่ โครงงาน การทดลอง เกษตรงานประดิษฐ์ ลูกเสือ การทำผังความคิด”

“สิ่งที่เรียนเป็นประโยชน์กับชีวิต ทำอาหารไปยัดไส้ โครงงานทำขนม การเกษตร ปูยชีวภาพ”

“ครูสอนดี มีคุณภาพ สอนให้ทำสิ่งต่าง ๆ เช่น แชมพู คอมพิวเตอร์”

“คณะครูสอนดี มีความรู้ แต่งตัวดี น่าเคารพ อดทน เน้นนำดี”

“ครูเข้าสอนเสมอ ถ้าติดงานจะมีครูสอนแทน ครูมาโรงเรียนเช้า ดูแลนักเรียน ประชุม หลังเลิกเรียน อดทน ตั้งใจสอน”

“ครูมีความสามารถพิเศษ คือ สอนเก่ง ฟ้อนเล็บได้ ทำงานใบตองได้ ดนตรี กีฬา มีครูที่มีความสามารถ”

สำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเพื่อนครูเอง ได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ครูควรได้พัฒนางานวิจัย”

“ครูควรได้วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนอีก”

“ควรได้วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชน”

“เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยเร็ว เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนยังต่ำอยู่”

“ภาระของครูมาก ทำให้การทำงานในชั้นติดตาม ตรวจสอบ แก้ไขอย่างจริงจัง ทำได้ไม่ดี

“ครูให้ความร่วมมือในการทำงานสูง”

“ครูอยากพัฒนาเรื่องการเรียนการสอนให้ทันสมัย ใช้นวัตกรรมที่แปลกใหม่”

“ครูควรได้พัฒนาการวัดประเมินผลที่หลากหลาย”

“ครูต้องการส่งเสริมทำให้งานโรงเรียน เป็นโรงเรียนปฏิรูปที่ได้ผล 100%”

จากข้อมูลเบื้องต้นโรงเรียนควรมีการจัดประชุมสัมมนา ทบทวนงานที่สมควรปฏิบัติ แก้ไขให้ตรงกับความต้องการ สอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของโรงเรียน เพื่อให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาเทคนิควิธีการต่าง ๆ บนฐานความรู้ ความสามารถที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน

ด้านผู้เรียน

นักเรียนโรงเรียนบ้านป่าวิทยาการ ได้รับการอบรมพัฒนาในโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง เกษตรพอเพียง สหกรณ์ การเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมสภานักเรียน ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ในแนวทางยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้รับการส่งเสริมดนตรี กีฬาและศิลปะ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถจำแนกข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลได้ รับผิดชอบงานที่ครูสั่งให้ปฏิบัติได้ดี ได้รับการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน มีโครงการเสริมการเรียนรู้มากมาย ซึ่งเน้นการสร้างคุณภาพทั้งความรู้ การปฏิบัติและเจตคติ มีความขยันอดทน ทำงานอย่างมีความสุข ภูมิใจตนเอง ปฏิบัติงานเป็นกลุ่มได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สุขภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป มีความสามารถด้านศิลปะ กีฬา การแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

“นักเรียนบางส่วน อ่านและเขียนไม่เก่ง โดยเฉพาะภาษาไทย ควรเร่งแก้ไข”

“ควรพัฒนาด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต ตั้งสมมติฐาน”

“ควรมีวิธีปรับปรุงให้นักเรียนกระตือรือร้นต่อการเรียน และรับผิดชอบตนเองให้มากขึ้น”

“ควรแก้ไขด้านความร่วมมือในกิจกรรม และการสร้างความพร้อมให้นักเรียนให้มากขึ้น”

“ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถทางคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้น เพราะได้ใช้ประโยชน์มาก”

“นักเรียนยังมีคุณลักษณะที่ควรแก้ไข เช่น กิริยามารยาท ความก้าวร้าวไม่สุภาพ ไม่รับผิดชอบ ไม่ซื่อสัตย์”

“นักเรียนช่วยเหลือกันดี ไม่ทะเลาะวิวาทกัน”

“นักเรียนรักโรงเรียน รักครู”

“ผลการเรียนของนักเรียนยังต้องปรับปรุงแก้ไข”

“นักเรียนควรได้รับโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพราะขณะนี้
อยู่ในระดับกำลังพัฒนาเท่านั้น”

จากข้อมูลแสดงให้เห็นพื้นฐานที่ดีของนักเรียน และเป้าหมาย เป้าประสงค์ของครูที่มี
มุมมองต่าง ๆ ที่จะพัฒนาผู้เรียนเข้าสู่แนวปฏิบัติ โดยมองสภาพความเป็นจริงและปัญหาข้อก
ขัดเจน ซึ่งถ้าได้มีการสัมมนาพร้อมคิด ร่วมดำเนินการเพื่อแก้ไข ปรับปรุงทั้งระบบ จะสามารถ
ส่งเสริมพัฒนาได้อย่างเป็นผล

ด้านผู้ปกครอง

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้น้อย โดยมีอาชีพเกษตรและรับจ้าง ส่วนใหญ่ขาดเวลาในการ
ดูแลบุตรหลานอย่างทั่วถึงในด้านการเรียนการสอน แต่มีศรัทธาต่อการทำงานของครู ผู้บริหาร
โดยแสดงออกถึงความร่วมมือจากการเรียกประชุม และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
การพูดถึงการทำงานของโรงเรียน ตลอดจนการส่งบุตรหลานมาเข้าเรียนเป็นการแสดง
ความไว้วางใจที่ดี

การสัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้ข้อมูลผู้ปกครองดังนี้

“ผู้ปกครองสนใจการมาเรียนของลูกหลาน ว่ามีผลอย่างไร แม้จะขาดความรู้”

“พอใจที่ครู ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อโรงเรียนดี มาทำงานแต่เช้า ตั้งใจสอนให้การบ้านเด็ก ๆ”

“ครูที่มี สอนดี สอนเก่ง มีคุณภาพ พานักเรียนไปเรียนข้างนอกบ่อย”

“โรงเรียนพาเด็กไปวัด ไปเรียนรู้ที่วัดและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จากชาวบ้านก็มี”

“โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ เด็กได้เรียน ลูกหลานชอบเรียนคอมพิวเตอร์กัน”

“มีงานอะไร ผู้ปกครองก็ไปร่วมงานตามที่ร้องขอส่วนมาก เต็มใจช่วยงานของโรงเรียน
ทำให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง”

“ครูสอนดี นักเรียนส่วนใหญ่นิสัยดี มีน้ำใจช่วยงานที่บ้าน”

“เด็ก ๆ ชอบมาโรงเรียน เห็นว่าครูใจดีสอนเก่ง ขยันสอน”

“ผู้ปกครองบางคนต้องให้เด็กช่วยทำงานบ้าง เด็กอาจขาดเรียน”

“โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี”

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งการสนทนาจะเห็นว่าโรงเรียนมีชุมชนเป็นพื้นฐานความร่วมมือ ความเอาใจใส่ การสนับสนุนงานการศึกษาจะสอดคล้องกับสภาพความต้องการ และการสนับสนุนที่ดีจากชุมชนและผู้ปกครอง การพัฒนาแนวทางปฏิรูปที่อาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในการจัดการศึกษา จะมีความเป็นไปได้สูงโดยรวดเร็ว ถ้าได้มีการขยายผลการปฏิบัติแนะนำ ให้ข้อคิดและการดำเนินการร่วมกันอย่างจริงจังในการพัฒนางานการปฏิรูปการศึกษาในวงรอบต่อไป

ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร ได้มีมุมมองในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจากธรรมเนียมโรงเรียนแผนกพุทธของโรงเรียน อาจจะเห็นแนวทาง การส่งเสริมงานปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นวัฒนธรรมใหม่คือ

1. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาทางโรงเรียน มีแนวทางการบริการที่ส่งเสริมแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ทั้งภายในอาคารเรียน ได้แก่ ห้องปฏิบัติการ ภายนอกอาคารเรียน การจัดแหล่งบริการต่าง ๆ และการใช้แหล่งทรัพยากรภายนอก โรงเรียนเพื่อการเรียนรู้และนักเรียนครุมีโอกาสร่วมใช้ค่อนข้างมาก
2. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรโรงเรียนมีโครงการ กิจกรรมสำคัญที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนหลากหลาย ทั้งโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นประชาธิปไตย การรู้จักคิดพึ่งพาตนเอง การสร้างองค์ความรู้ การเรียนรู้จากกลุ่ม การเรียนรู้สุนทรีย์ภาพ การพัฒนาตนนับว่าหลากหลาย
3. ด้านการพัฒนาครู บุคลากร โรงเรียนมีการพัฒนาส่งเสริมครูเข้ารับการอบรมพัฒนาในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้พัฒนางานวิจัยชั้นเรียน ประชุมทำความเข้าใจ ติดตามนิเทศการสอน ส่งครูเข้าประกวดด้านผลงานวิชาการ การค้นคว้าหาความรู้ และการศึกษาต่อ อย่างไรก็ตาม ยังไม่ได้มีการสังเคราะห์ เพื่อร่วมกันพัฒนางานปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งบ่งบอกสภาพความต้องการร่วมกันอย่างชัดเจน การพร้อมใจกันร่วมปฏิบัติ โดยใช้บุคลากรขอบโรงเรียนเป็นฐาน ตลอดจนการวางระบบพัฒนางานวิจัย เชิงพัฒนา ซึ่งติดตามมาปฏิบัติและรู้ผลการปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงแก้ไขในแนวปฏิรูปการเรียนรู้ จากการร่วมคิดร่วมทำของทุกฝ่าย โดยมีนักวิชาการของท้องถิ่นร่วมงาน

ข้อค้นพบ โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร เป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก จาก สมศ. เรียบร้อยแล้ว โดยได้รับผลการประเมินที่ค่อนข้างดี โดยเฉพาะด้านครูผู้สอน ข้อค้นพบ จากการอภิปรายและผลการประเมินพบว่า โรงเรียนยังมีจุดควรพัฒนาด้านปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ 1) ครูยังควรพัฒนาด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งสร้างผลสัมฤทธิ์สู่ผู้เรียนให้มากขึ้น 2) ครูควร ได้รับการพัฒนาในด้านการวิจัย 3) ควรได้มีการประเมินการเรียนรู้ผู้เรียนในทุกด้านตามสภาพจริง 4) ทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในงานปฏิรูปการเรียนรู้ร่วมกัน

สรุป

ประเด็นการพัฒนาของครูและผู้บริหาร

ที่ประชุมสรุปประเด็นการพัฒนา เรื่อง “การประยุกต์ใช้เทคนิคการสอน” และคณะครู กำหนดแนวทางการพัฒนา โดยการทดลองใช้เทคนิคการสอนและศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ ทั้งโรงเรียน เรื่อง “โครงการวิจัยพัฒนา เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียน บ้านเป่าวิทยาคาร อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่”

ผู้บริหารและคณะครูเห็นชอบที่จะดำเนินโครงการดังกล่าวร่วมกัน โดยนัดหมายการเขียน โครงร่างการวิจัยและศึกษาเอกสารงานวิจัย เพื่อนำมาปรึกษาหารือกันต่อไปในการพบปะกันครั้งต่อไป

แผนภูมิที่ 6 สรุปแนวความคิดในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

สรุปประเด็นการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเป้าวิทยาคาร อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

คณะครูและผู้บริหาร มีมติเห็นพ้องต้องกันในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเป้าวิทยาคาร ในการพัฒนาผู้เรียนว่าจะดำเนินการทั้งโรงเรียนและจะจัดทำวิจัยภายใต้หัวข้อเดียวกัน คือ “การวิจัยชั้นเรียน เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ กลุ่มสาระที่รับผิดชอบ ชั้นประถมศึกษาปีที่สอง” ในขณะเดียวกันผู้บริหารมีแนวทางการกำกับดูแลงานปฏิรูป โดยการจัดทำโครงการติดตามผลเรื่อง “โครงการวิจัยพัฒนาระบบนิเทศภายใน เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเป้าวิทยาคาร อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่”

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บริบทของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีอายุการก่อตั้งยาวนานถึง 80 ปี มีฐานเดิมของการเป็นวิทยาลัยครูมาก่อน ซึ่งถือเป็นความชำนาญและเป็นจุดแข็งที่ควรแก่การภาคภูมิใจ แต่เนื่องด้วยสภาพภาพของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันได้ถูกยกระดับขึ้นทัดเทียมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตหลากหลายสาขาออกไป ทำให้จุดเน้นและทรัพยากรการลงทุนต้องกระจายสู่สาขาต่าง ๆ จนทำให้งานผลิตครูมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้จะต้องเตรียมการรองรับการผลิตครูหลักสูตร 5 ปี งานที่ได้รับผลกระทบอย่างยิ่ง คืองานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์

สภาพพื้นฐานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ดำเนินการงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากที่เป็นศูนย์รวมเกี่ยวกับการผลิตครูอย่างเดิมมาเป็นการทำงาน โดยแยกคณะดูแลงานสาขาการศึกษาและจากที่มีสำนักวิชาการดูแลมาเป็นคณะครุศาสตร์ ดูแลโดยประสานความร่วมมือกับคณะต่าง ๆ ในการนิเทศนักศึกษา ปัจจุบันการบริหารงานโปรแกรมวิชาสาขาการศึกษาอยู่ในลักษณะกระจายให้หลาย ๆ คณะดูแล ทำให้การพัฒนางานครูขาดเอกภาพ คณะครุศาสตร์ใช้วิธีการจัดการนิเทศเยี่ยมเยียนประกอบการนิเทศแบบเดิม คือใช้อาจารย์จากโปรแกรมวิชาต่าง ๆ ในคณะต่าง ๆ ออกไปนิเทศร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

พื้นฐานความเข้าใจของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏต่องานปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่าย อาจกล่าวได้ว่ามีคณาจารย์ครุศาสตร์กลุ่มหนึ่งที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาอย่างใกล้ชิด คณาจารย์บางส่วนรับทราบและเริ่มตระหนักในการปฏิรูปการเรียนรู้แต่ยังขาดโอกาสในการร่วมกิจกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้หรือรับรู้ถึงการเคลื่อนไหว นิเทศ

ติดตามงาน ร่วมพัฒนางานวิจัยหรือเป็นวิทยากรด้านการปฏิบัติการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ยังไม่ได้จัดให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูทำงานคู่ขนานการบริหารงานวิชาการของคณะ และดูแลงานส่วนใหญ่ของงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาทั้งด้านการพัฒนาครู พัฒนาโรงเรียน วิจัยสร้างองค์ความรู้ ร่วมมือกับงานโครงการระดับชาติต่าง ๆ และพัฒนานักศึกษาคูอย่างเป็นรูปธรรมเพียงพอ อย่างไรก็ตามโดยประสบการณ์ วิทยุติ คุณวุฒิและภาระด้านงานสอนทั้งภาคปกติและโครงการพิเศษทำให้อาจารย์มีเวลาไม่พอ ในการพัฒนาผลงานด้านพัฒนาครูและสถานศึกษารวมทั้งโครงสร้างความรู้รับผิดชอบของคณะครุศาสตร์ที่ขาดเอกภาพ จึงทำให้งานของคณาจารย์ครุศาสตร์ไม่อยู่ในฐานะที่ชัดเจนเท่าที่ควร

สภาพการเตรียมนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์ ทุกโปรแกรมได้อบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักศึกษา ให้มีความรู้เรื่องการปฏิบัติการเรียนรู้ตาม พรบ. การศึกษา 2542 เสมอมา ทำให้นักเรียนรับรู้การจัดการเรียนรู้แนวใหม่ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รู้ข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่ของครู ผู้บริหารในแนวใหม่ที่ควรเป็น นักศึกษาได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเริ่มตั้งแต่ปี 2, ปี 3 ก่อนฝึกจริงในปี 4 มีทักษะปฏิบัติในห้องเรียน จากการเรียนในมหาวิทยาลัย ทั้งการเขียนแผนการสอนแบบ Micro Teaching ได้รู้จักสถานศึกษาล่วงหน้า ระหว่างฝึกประสบการณ์ทางมหาวิทยาลัยจัดให้ครูพี่เลี้ยงจากโรงเรียนทำหน้าที่อาจารย์นิเทศก์ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัย ทั้งในระดับโปรแกรมวิชาและการนิเทศเยี่ยมเยียน นอกจากนี้ยังมีการเข้ามาสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์ ทำให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและได้แนวทางในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาและรับข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากที่ประชุมหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการประชุมสัมมนาเพื่อสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่หน่วยฝึกประสบการณ์ให้โปรแกรมวิชาได้ทราบและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อน ตลอดจนได้ประเมินตนเองก่อนสำเร็จการศึกษา

เป้าหมายที่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย

1. ปัจจัยของการมีส่วนร่วม

ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเรียนรู้ที่สำคัญมี 3 ประการ คือเป้าหมายร่วมกันขององค์กร บริบทขององค์กรและระบบบริหารจัดการในองค์กร

เป้าหมายร่วมกันขององค์กร

เป้าหมายร่วมกันขององค์กร มหาวิทยาลัยราชภัฏมีความประสงค์ให้นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยรับประสบการณ์ตรงในสถานศึกษา “แนวทางสำคัญคือโรงเรียนเป็นตัวอย่างที่ดีให้ประสบการณ์ที่ดีต่อนักศึกษาได้ทุกด้าน สามารถดูแลให้คำแนะนำเหมือนเป็นครู

อาจารย์โดยตรง แม้นักศึกษาที่โรงเรียนรับไปอาจเป็นการเพิ่มภาระให้กับโรงเรียน แต่หากโรงเรียนเข้าใจ ในความสำคัญของการร่วมมือกันจะช่วยให้ได้บัณฑิตครูที่สามารถเป็นประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานผู้ใช้ครูในอนาคต” และ “สถานศึกษาส่วนใหญ่มักคาดหวังจะได้นักศึกษา ซึ่งมีความรู้ภาคทฤษฎีที่ทันสมัยจากสถาบัน ซึ่งพร้อมจะนำวิธีการใหม่ ๆ โดยเฉพาะด้านการสอนไปเป็นผู้นำในโรงเรียน รวมทั้งได้บุคลากรช่วยปฏิบัติงานเพิ่ม กรณีที่ได้นักศึกษาดีและเก่ง มีความรับผิดชอบสูง สถานศึกษามักพึงพอใจ แต่ถ้าได้นักศึกษาไม่เป็นไปตามความคาดหวัง เช่น มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม มักทำให้โรงเรียนไม่ยอมรับนักศึกษานี้ฝึกประสบการณ์ต่อไปอีก”

บริบทขององค์กรด้านการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์

บริบทขององค์กร ปัจจุบันสิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องทบทวน คือระบบการนิเทศที่ต้องสร้างความเข้าใจทั้งภายในและภายนอกให้ชัดเจน รวมทั้งแก้ไขข้อจำกัดการบริหารจัดการทั้งหมดให้เข้มแข็ง การดำเนินการเตรียมนักศึกษาก่อนฝึกประสบการณ์ ต้องให้สามารถออกไปร่วมงานปฏิบัติการศึกษาของโรงเรียนได้ในทุกด้าน สามารถปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพดังคำกล่าวของอาจารย์พี่เลี้ยงกลุ่มหนึ่งที่ว่า “ปัจจุบันศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูกับงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพยังไม่เอื้อสัมพันธ์กัน และรวมถึงโครงสร้างการบริหารจัดการของคณะครุศาสตร์ ยังเป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน” จากบริบทเช่นนี้ทำให้งานผลิตและพัฒนาครูไม่ได้รับประโยชน์จากหน่วยงานดังกล่าวเท่าที่ควร

ระบบบริหารจัดการในองค์กร

ระบบบริหารจัดการของคณะครุศาสตร์และงานบริหารศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูตลอดจนงานบริหารโปรแกรมวิชาสาขาการศึกษาปัจจุบันไม่อยู่ในระบบโครงสร้างงานที่เป็นเนื้อเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าระบบบริหารของคณะครุศาสตร์ ไม่สามารถเป็นที่พึ่งของโรงเรียนเครือข่ายได้อย่างจริงจัง ความสัมพันธ์ระหว่างระบบงานปฏิบัติการศึกษาของท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัย จึงอยู่ในลักษณะพึ่งพากันในระดับกลุ่มบุคคลมากกว่าในระบบขององค์กรต่อองค์กร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ อาจารย์นิเทศก์ คณะครุศาสตร์ให้ข้อมูลว่า “พอหมดวาระคณะเก่าก็หมดงาน” “ทีมใหม่จะทำงานสานต่อทีมเก่าหรือไม่” “ระบบอย่างนี้ทำให้อาจารย์ผู้สอนชอบสอนมากกว่านิเทศ”

2. พื้นฐานของบุคลากร

พื้นฐานของบุคลากรประกอบด้วยความคาดหวัง วิสัยทัศน์ ความรู้ ความเข้าใจในงาน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คุณภาพของนักศึกษาและอาจารย์ ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึก ต่อไปนี้

ความคาดหวัง / วิสัยทัศน์

นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีความคาดหวังที่จะได้รับประสบการณ์ตรงที่ดีทางวิชาชีพ จากสถานศึกษามาก ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า “เลือกโรงเรียนจากข้อมูลเดิมของรุ่นพี่” ส่วนศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น มีหลักในการเลือกโรงเรียนโดยพิจารณาจากการมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีครูพี่เลี้ยงที่มีคุณภาพและเข้าใจระบบความร่วมมือกับสถาบัน นอกจากนี้ที่ตั้งของโรงเรียนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีปัญหาในการทำงานล่วงเวลาหรือมีปัญหาในการเรียนซ่อมเสริมระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ต้องการไปโรงเรียนที่เดินทางไป – กลับสะดวก ในขณะที่โปรแกรมวิชาต่าง ๆ ใช้ข้อมูลสะสมเกี่ยวกับโรงเรียนด้านระบบบริหารจัดการและศักยภาพในการดูแลนักศึกษาประกอบการตัดสินใจเลือกโรงเรียน จึงสรุปได้ว่าแต่ละฝ่ายต่างมีการนำข้อมูลสะสมเดิมมาประกอบการพิจารณาจัดหน่วยฝึกประสบการณ์ เพื่อตอบสนองความคาดหวังข้างต้นตลอดมา อย่างไรก็ตามศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพต้องการกระจายนักศึกษาไปทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนในท้องถิ่นที่พร้อมทำงานกับมหาวิทยาลัย ในแนวทางโรงเรียนเครือข่ายปฏิรูปการเรียนรู้ แต่ไม่มีโอกาสเลือกมากนักเป็นเพราะทางศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพช่วยกลั่นกรองความเหมาะสมให้ในด้านจำนวน และการกระจายความช่วยเหลือสู่ท้องถิ่น ตลอดจนการส่งนักศึกษากลับไปฝึกสอนในภูมิภาคของนักศึกษาเอง ในขณะที่โรงเรียนต้องการศึกษาให้ตรงวิชาเอกที่กำลังขาดอัตรากำลังเป็นหลัก และต้องการนักศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสมในการเป็นครู มีจิตวิญญาณที่ดี ซึ่งความคาดหวังของทั้งสองฝ่ายอาจยังไม่สอดคล้องกันนัก

ความรู้ ความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้อง

คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏและนักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พรบ. การศึกษา 2542 จากการได้สอนและได้เรียน แต่ผู้ที่มีประสบการณ์ตรงได้สัมผัสงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาครูต้นแบบ โรงเรียนต้นแบบ โครงการอบรมครู โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาครูไม่มีวุฒิ งานประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารโรงเรียนแบบ SBM ในส่วนของมหาวิทยาลัย คืออาจารย์กลุ่มหนึ่ง ยังไม่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้นักศึกษาได้เต็มศักยภาพโดยตรงนัก เพราะเป็นระบบการจัดผู้สอนแบบเน้นภาคทฤษฎีมากกว่า

ประสบการณ์ อาจารย์จึงมีศักยภาพที่แตกต่างกันในด้านความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยผู้รู้ไม่มีโอกาสสอน ผู้สอนไม่มีประสบการณ์ตรง

คุณภาพของนักศึกษา

นักศึกษาได้รับการฝึกทักษะในงานปฏิบัติการเรียนรู้ของโรงเรียนจากมหาวิทยาลัยบ้าง เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และจัดทำแผนการสอน ฝึกใช้ทฤษฎีการสอนที่ศึกษาค้นคว้าเป็นสำคัญ ได้เรียนรู้ระบบการบริหารงานของโรงเรียนแบบ SBM การประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงที่หลากหลาย การจัดการเรียนรวม การวัดผลผู้เรียนตามสภาพจริง การวิจัยชั้นเรียน อย่างไรก็ตามนักศึกษายังต้องการได้รับทักษะเพิ่มเติมจากทางโรงเรียนอีกมาก ดังคำกล่าวของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายท่านหนึ่งที่ว่า “นักศึกษาสมัยนี้ไม่อดทน ไม่รู้งาน” และคำกล่าวของผู้บริหารอีกท่านหนึ่งที่ว่า “ถ้านักศึกษาขาดความรับผิดชอบโรงเรียนก็ขอคืน”

คุณภาพของอาจารย์

คณาจารย์คณะครุศาสตร์มีประสบการณ์ตรงและยาวนานด้านการสอนโดยตรง มีโอกาสร่วมพัฒนางานกับท้องถิ่น มีประสบการณ์ มีความตั้งใจพัฒนาอาชีพของตนค่อนข้างสูง นักศึกษามีความตื่นตัว กระตือรือร้นต่อการมีโอกาสเป็นครูอาชีพ ส่วนใหญ่ตั้งใจศึกษาการประกอบวิชาชีพพร้อมกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

ข้อจำกัด คือการพัฒนาก้าวหน้าไปไม่ได้ไม่ไกล เพราะปัญหาด้านโครงสร้างบริหารจัดการ การแบ่งสายงานความรับผิดชอบทั้งในส่วนมหาวิทยาลัยและคณะครุศาสตร์ ที่ทำให้งานปฏิบัติการเรียนรู้ยังไม่ร้อยรัดเข้าด้วยกันอย่างมีพลังเพียงพอ ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “โรงเรียนได้นักศึกษาไม่ตรงกับที่ขอ” “โรงเรียนขอมาหลายหนแล้วไม่ได้สักที”

คุณภาพของโรงเรียนเครือข่าย

โรงเรียนเครือข่ายปัจจุบันส่วนหนึ่งประสบปัญหาหลายด้าน เช่น การลาออกจากงานก่อนเกษียณอายุราชการ ทำให้ครูไม่ครบชั้น ขาดครูบางกลุ่มสาระ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ครูต้องทำงานอื่นมากกว่างานสอน ครูขาดทักษะความชำนาญในการสอนบางกลุ่มสาระ จึงไม่สามารถเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ต้นแบบหรือครูไม่สามารถทำหน้าที่ผู้สนับสนุนนักศึกษาได้ผลดีพอ นักศึกษาส่วนหนึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่แทนครูที่ขาดแคลนจนเกินกำลัง โรงเรียนกับมหาวิทยาลัยขาดการติดต่อสื่อสารที่ดีพอจนเกิดกรณีต้องเรียกตัวนักศึกษากลับ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามอาจารย์และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพตรงกันอยู่ในระดับมากกว่า “สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้งานในหน้าที่ครูเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียน เรียนรู้งานบริหารจัดการ เรียนรู้งานปฏิบัติการเรียนรู้และเรียนรู้งานชุมชนสัมพันธ์” โรงเรียนจึงยังคงถือได้ว่าเป็นห้องปฏิบัติการที่สำคัญของงานผลิตครูอยู่ในปัจจุบัน

ด้านผู้บริหาร ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นว่าผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิบัติการเรียนรู้ โดยพาโรงเรียนเป็นเครือข่ายกับสถาบันการศึกษา ดังคำกล่าวของบุคลากรครูและผู้ปกครองที่สอดคล้องกันว่า “ผู้บริหารมีบุคลิกภาพดี มีความรู้ ความสามารถ มีการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ก้าวทัน IT เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม” ส่วนความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิบัติการเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดแผนงานปฏิบัติการและผู้บริหารมีระบบกำกับติดตามงานชัดเจน โรงเรียนเครือข่ายส่วนหนึ่งมีเกียรติภูมิของโรงเรียนที่ปรากฏด้านการพัฒนาให้นักเรียนดี เก่งและมีความสุข ผู้บริหารได้รับการยอมรับให้เป็นมืออาชีพและคล่องตัวในห้วงการปฏิบัติการเรียนรู้

ด้านครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่าย จากข้อมูลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนมีการวิเคราะห์หลักสูตร พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เขียนแผนการสอน มีการใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายและจัดการสอนแบบบูรณาการมากที่สุด ส่วนการทำ ส่วนการทำประกันคุณภาพการประเมินผลโดยยึดสภาพจริง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติทำได้ในระดับมาก โดยครูผลิตและใช้สื่อที่ทันสมัย ตลอดจนทำวิจัยชั้นเรียนบ้างบางส่วน

ส่วนด้านผู้เรียน นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ในระดับปานกลาง นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ในระดับมาก และนักเรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการในการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมากที่สุด

3. วัฒนธรรมการทำงาน

ในส่วนคณะครุศาสตร์ วัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพและศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูเป็นงานประจำที่บริหารในลักษณะตั้งรับ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารทุกครั้งที่เปลี่ยนผู้บริหาร ทำให้งานพัฒนาที่ดำเนินอยู่ชะงักไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถพัฒนาจนเป็นความแข็งแกร่งได้ จึงยังคงไม่สามารถเป็นที่พึงของท้องถิ่นได้อย่างจริงจัง

ดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของอาจารย์นิเทศก์กลุ่มหนึ่งที่ว่า “หมดคนก็หมดงานแล้ว” “เมื่อทีมใหม่มา ก็เปลี่ยนแนวทางปรับไม่ค่อยทัน”

4. วิธีการปฏิรูปการเรียนรู้

คณะครูศาสตร์ จำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาอาจารย์คณะครูศาสตร์บนฐานจุดแข็งเดิมที่มีอยู่ คือทักษะการทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอาจารย์ผู้รับผิดชอบนิเทศสอนรายวิชาพฤติกรรมการสอนและทดลองสอน คณะทำงานศูนย์ศึกษาประสบการณ์วิชาชีพครูและที่สำคัญที่สุด คือกรรมการศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูจำเป็นต้องเข้าใจและเป็นตัวหลักในการมีส่วนร่วมงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น และเชื่อมโยงงานดังกล่าวกับงานผลิตบัณฑิตครูอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม การวิจัย การพัฒนา การสาธิต การร่วมคิดร่วมทำแบบกัลยาณมิตรต่อกันเป็นเครือข่ายและมีวิจัยร่วมกันในการพัฒนานักศึกษาคู

5. การสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้

จากบริบทขององค์กรดังกล่าว ได้มีการร่วมกันพิจารณาเพื่อกำหนดประเด็นการศึกษาได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. สร้างความตระหนักแก่บุคลากรให้เห็นประโยชน์ในการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาจุดอ่อนในเชิงเกื้อกูลกัน ให้กลายเป็นความเข้มแข็งและผลักดันให้การพัฒนาเป็นพันธกิจหนึ่งขององค์กรอย่างสอดคล้องกัน
2. สร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับรากหญ้าระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตรวจสอบและพัฒนาให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของโรงเรียน
3. พัฒนาแผน สื่อ นวัตกรรม การวัดผล วิธีการในแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้และมีระบบติดตามผล

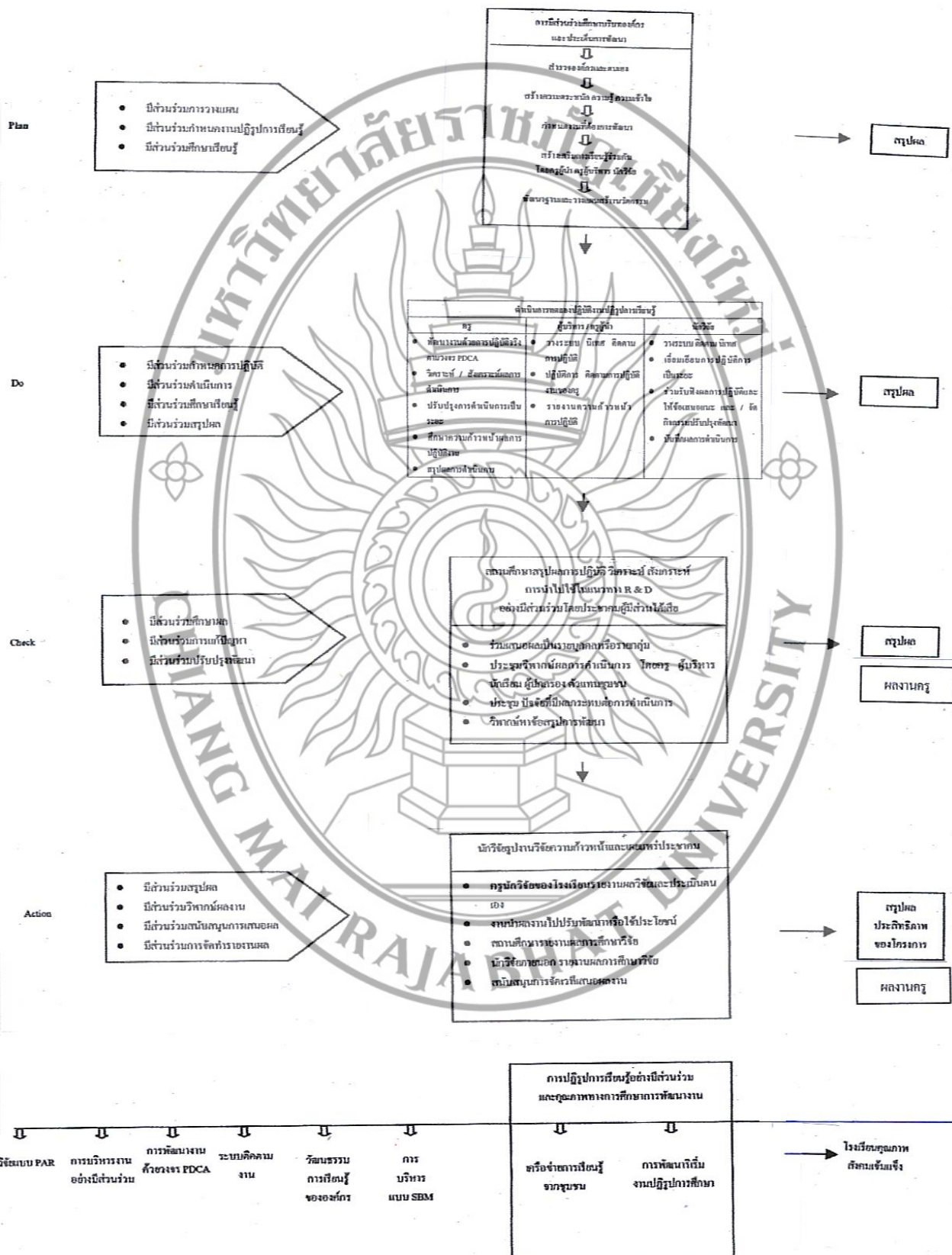
จากการประชุมระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ข้อสรุปว่าประเด็นในการวิจัยครั้งนี้ ควรเป็นไปเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้วงจร PDCA เป็นแนววิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการและความจำเป็นเร่งด่วนของโรงเรียนในขณะนี้

2. กระบวนการมีส่วนร่วมการใช้วงจร PDCA ในการปฏิรูปการเรียนรู้บทบาทหน้าที่และการติดตามประเมินผลการพัฒนา

จากการสนทนากลุ่มเป้าหมายร่วมกันระหว่างนักวิจัยภายนอก ครูนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดแนวทางการดำเนินการในการวางระบบกระบวนการมีส่วนร่วมและการใช้วงจร PDCA ในการปฏิบัติงานร่วมกันดังนี้

แผนผังการดำเนินการ

จากแผนผังการดำเนินการข้างต้น เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการใช้วงจร PDCA ในการปฏิรูปการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่และการติดตามประเมินผลการพัฒนา ได้มีการจัดประชุม ระดมความคิดที่โรงเรียนบ้านแม่สาในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2547 และโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2547 ได้ข้อสรุปในการดำเนินการเป็นรายละเอียดร่วมกันดังนี้

1. ด้านบทบาทนักวิจัย นักวิจัยประกอบด้วย นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และครูนักวิจัยจากโรงเรียนทั้งสองแห่งที่ร่วมโครงการ

1.1 บทบาทนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

หัวหน้าทีมวิจัย มีหน้าที่ประสานการจัดการบริหารโครงการ โดยยึดแนว กระบวนการ PDCA และให้มีการประชุมพิจารณาและปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการออกแบบ การดำเนินการตามโครงการทั้งระบบ โดยคณะนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนได้เสียต่อการจัด การศึกษา โดยกำหนดหน้าที่ กำหนดแผนการปฏิบัติงาน พัฒนาเครื่องมือในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโครงการ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เขียนรายงานและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ วิจัย

ผู้ร่วมวิจัย ร่วมพิจารณาและกำหนดแผนปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนา เครื่องมือร่วมออกแบบกระบวนการทำงานทั้งระบบ ร่วมนิเทศติดตามดำเนินการตามวันเวลาและ กระบวนการที่กำหนด วิเคราะห์ข้อมูล เขียนรายงานการวิจัยและร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ วิจัยตามโครงการ

1.2 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ตัวแทน ชุมชน อาจารย์นิเทศจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบางส่วน นักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูบางส่วน เป็นผู้ให้ข้อมูล ร่วมวิเคราะห์ อภิปราย วิพากษ์ กำหนดจุดพัฒนาให้มีความมีส่วน ร่วมและเห็นชอบในการติดตาม ประเมินผลของโครงการ เห็นชอบในเครื่องมือนวัตกรรมที่ครูใช้ ร่วมกันดำเนินการและปฏิบัติการตามแผนและช่วงเวลา เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้วงจร PDCA

ครูผู้นำการปฏิรูปเป็นครูในโรงเรียนทั้งสองแห่ง ซึ่งคณะครูยอมรับในผลงาน ความสามารถเชิงวิชาการที่จะเป็นตัวกลางเชื่อมความรู้พื้นฐานให้คณะครู เป็นตัวเชื่อมกลาง เช่น การบริหารจัดการระหว่างคณะครู ผู้บริหารและนักวิจัย ครูผู้นำแต่ละแห่งเกิดจากคณะครูใน โรงเรียนซึ่งมีทั้งผู้บริหารเลือกเป็นผู้นำและผู้ประสานงานฝ่ายโรงเรียน เป็นผู้ที่ได้ยอมรับ ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานเป็นอย่างสูง

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่เห็นความสำคัญในการพัฒนางานโรงเรียน ทั้งโรงเรียนสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แสดงความพร้อมสนับสนุนในการพัฒนาโครงการที่นำผลสู่การพิจารณานักเรียน โดยตั้งความหวังเริ่มต้นจากการพัฒนาครูทุกคน โดยใช้กระบวนการวิจัย ได้ศึกษาทำความเข้าใจโครงการร่วมกับนักวิจัยภายนอกของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ รวมทั้งการตอบตกลงเข้าร่วมโครงการกับมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร มีบทบาทและมีส่วนร่วมรวมทั้งการเป็นผู้นำโครงการที่สำคัญ โดยเป็นผู้สนับสนุนการประสานโครงการกับครูผู้นำปฏิรูปการบริหารและติดตามความก้าวหน้าและร่วมประเมินงานกับผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดการศึกษาทุกระดับ

ในการดำเนินการของโครงการ ได้จัดให้มีการร่วมมือกันของทั้งสองฝ่ายบนพื้นฐานการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารกันทั้งโดยทางการและเป็นส่วนตัว ส่วนใหญ่คณะนักวิจัยจะใช้วิธีการไปเยี่ยมเยียนเป็นระยะที่โรงเรียน โดยจะเน้นความเกี่ยวข้องตามโครงการ คือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเท่านั้น โดยให้เกิดผลดีต่อโครงการและไม่ก้าวก่ายแทรกแซงพันธกิจนอกเหนืองานวิจัยระหว่างกัน

2. ด้านเครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือการวิจัย พัฒนาโดยครูนักวิจัย เป็นเครื่องมือนวัตกรรม วิธีการที่ครูนักวิจัยกำหนดใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย แผนการสอน แบบทดสอบ pre-test, post-test สื่อนวัตกรรม กิจกรรม แบบฝึก งานการบ้านตามความเหมาะสมของวิชาและเนื้อหาที่กำหนดใช้ทดลองในช่วงเวลา 8 – 10 สัปดาห์ ระหว่างธันวาคม 2547 – กุมภาพันธ์ 2548

2.2 เครื่องมือการวิจัยพัฒนาโดยนักวิจัย โดยบุคลากรสถานศึกษาได้ร่วมพิจารณาดังรายละเอียดดังนี้

2.2.1 แบบสัมภาษณ์ระดับลึก ก่อนเริ่มโครงการกับกลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐานของสถานศึกษาทั้งสองแห่ง ระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม 2547 ณ โรงเรียนบ้านแม่สา และระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม 2547 ณ โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร เพื่อกำหนดเป้าหมายการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งสองแห่ง

2.2.2 แบบสัมภาษณ์ระดับลึก ระหว่างการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อติดตามกระบวนการทำงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอ เพื่อหาวิธีปรับปรุง พัฒนางานร่วมกัน ในช่วงระหว่าง 20 มกราคม – 10 กุมภาพันธ์ 2548

2.2.3 แบบประเมินโครงการวิจัย เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายหลังการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต ตลอดจนข้อเสนอแนะในการดำเนินการครั้งต่อไป ในช่วงระหว่างวันที่ 5 – 15 มีนาคม 2548

2.2.4 ตัวผู้วิจัยและคณะ เป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วมตลอดโครงการ

3. ด้านช่วงเวลา

กำหนดเวลาในการปฏิบัติการตามโครงการ ได้ร่วมกันจัดทำในรูปแบบแผนปฏิบัติการดังนี้

ระยะที่ 1 ระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2547 ศึกษาบริบทของโรงเรียนทั้งสองแห่งและมหาวิทยาลัย โดยจัดเวทีเสวนาและจัดกิจกรรมสัมภาษณ์ระดับลึก ตลอดจนการจัดสนทนากลุ่ม

เดือนตุลาคม 2547 สัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษบริบทของโรงเรียน กำหนดโครงการวิจัยของสถานศึกษา วางแผนการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา คณะครุศึกษาศาสตร์ ครูผู้นำปฏิรูปผู้บริหารและนักวิจัยภายนอก

ระยะที่ 2 ระหว่างเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2547 สัมมนาเชิงปฏิบัติการดำเนินการเสนอโครงการวิจัยของคณะครูแต่ละคนในโครงการวิจัยปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้วงจร PDCA โดยวิทยากรให้ข้อเสนอแนะ โครงการแนวทางการพัฒนาสื่อ เครื่องมือ เพื่อการวิจัยชั้นเรียนของครุศึกษาศาสตร์ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน กำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกันจนเสร็จสิ้นโครงการของสถานศึกษาและนักวิจัยภายนอก

ระยะที่ 3 ระหว่างเดือนธันวาคม 2547 – กุมภาพันธ์ 2548 การติดตาม สังเกตการปฏิบัติทดลองใช้สื่อวัตกรรมการศึกษาของครุศึกษาศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้วงจร PDCA โดยนักวิจัยติดตามเยี่ยมเยียนคณะครูทั้งสองโรงเรียนตามปฏิทินปฏิบัติ การติดตามจากผู้บริหารและครูผู้นำปฏิรูป รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะและแก้ไขปัญหา อุปสรรคระหว่างปฏิบัติทดลองของโครงการ

ระยะที่ 4 ระหว่างเดือนมีนาคม – เมษายน 2548 ประชุมสัมมนาปฏิบัติการและใช้เครื่องมือประเมินผลการดำเนินงานกับสถานศึกษาทั้งสองแห่ง

ระยะที่ 5 ระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2548 จัดเสวนาประชุมเชิงปฏิบัติการสรุปผลการทดลอง นำเสนอผลการวิจัยและวิทยากร จัดพิมพ์รายงานวิจัย เผยแพร่ประกาศเกียรติคุณครุศึกษาศาสตร์และสถานศึกษา

4. ด้านวิธีการ

การวิจัยได้เทคนิควิธีการผสมผสานหลากหลาย ตลอดช่วงเวลาของการดำเนินการตามโครงการ ดังนี้

4.1 จัดเวทีประชาคม เพื่อรวบรวมความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติ การให้ความรู้พื้นฐาน ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 4 ครั้ง ในโรงเรียนบ้านแม่สา 2 ครั้ง โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร 2 ครั้ง

4.2 จัดประชุม ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการกำหนดงานและสรุปงาน ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 ครั้ง ในโรงเรียนบ้านแม่สา 2 ครั้ง โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร 2 ครั้ง

4.3 จัดการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อศึกษาบริบทพื้นฐานขององค์กร 2 ครั้ง ในโรงเรียนบ้านแม่สา 1 ครั้ง โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร 1 ครั้ง

4.4 สัมภาษณ์ระดับลึก เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานกับผู้มีส่วนได้เสีย 4 ครั้ง ในโรงเรียน บ้านแม่สา 2 ครั้ง โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร 2 ครั้ง

4.5 จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ วิทยากรเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะครูนักวิจัย 2 ครั้ง ในโรงเรียนบ้านแม่สา 1 ครั้ง โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร 1 ครั้ง

4.6 จัดเสวนา เพื่อเรียนรู้การปฏิบัติงานของโรงเรียนนำร่องเครือข่ายปฏิรูป จากผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดพวงช้างและครูผู้นำโครงการ SBT โรงเรียนเทศบาล วัดศรีดอนไชย ณ โรงเรียนเทศบาลวัดศรีดอนไชย 1 ครั้ง

4.7 จัดเสวนา เพื่อนำเสนอผลงานการวิจัยและวิพากษ์ผลหลังการศึกษา และวิเคราะห์ ข้อมูล ตลอดจนรายงานผลการวิจัย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพนำเสนอแบบความเรียง

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพนำเสนอตามประเด็น ดังนี้

3.1 การสร้างความตระหนักในการพัฒนางานแบบมีส่วนร่วม

3.2 การปรับพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

3.3 การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม

3.4 การใช้วงจร PDCA ในการปฏิบัติงาน

3.5 ระบบติดตามการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม

3.6 ผลสัมฤทธิ์ / ประสิทธิภาพของโครงการ

3.7 ผลกระทบของโครงการ

3.7.1 การปรับเปลี่ยนเจตคติผู้มีส่วนได้เสีย

3.7.2 พันธกิจใหม่ในการปฏิรูปการเรียนรู้

3.7.3 เจตคติที่ได้เรียนรู้จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3.8 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

3.1 การสร้างความตระหนักในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

โรงเรียนบ้านแม่สา เป็นตัวแทนกรณีศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยเป็นโรงเรียนที่มีการส่งนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในลักษณะโรงเรียนสาธิตมาโดยตลอดระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปี อีกทั้งในแง่ของหน่วยงานได้รับการคัดเลือกให้นำร่องโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษาของอำเภอแมริมมาโดยตลอด ในขณะที่โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคารอยู่ห่างไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีการส่งนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียนเป็นบางครั้ง โครงการที่หน่วยเหนือของโรงเรียนมอบให้ดำเนินการมีไม่มากนัก อย่างไรก็ตามทั้งสองสถานศึกษามีภูมิหลังการผ่านการตรวจประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แล้วก่อนการวิจัย โรงเรียนบ้านแม่สา มีผลงานของคณะครูในโรงเรียนในโครงการต่าง ๆ หลายโครงการ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ (TEMS) โครงการส่งเสริมสุขภาพ โครงการสอนแบบบูรณาการ คณะครูมีความคุ้นเคยต่อการทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วม มีการประชุมเสวนาเวทีวิชาการเป็นประจำ บุคลากรเกือบทั้งหมดเป็นผู้มีผลงานดีเด่นในด้านเป็นบุคลากรแกนนำ เพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีเป้าหมายสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยไม่อยู่นิ่งเฉยดังเช่นคำกล่าวของผู้บริหารว่า “คณะครูมีการทำงานเป็นทีมดี โรงเรียนส่งเสริมให้คณะครูได้พูดและแสดงออกในบรรยากาศประชาธิปไตย อุปสรรคการทำงานถ้าเกิดจากบุคคลก็จะเชิญมาพูดคุย ครูเข้าใจกระบวนการทำงานแบบ PDCA โรงเรียนสนับสนุนและให้ดำเนินงานทุกชนิดแบบ PDCA แต่ก็ยังต้องมีการปรับปรุงบ้าง” คณะครูกล่าวว่า “นักเรียนของเราจะต้องได้รับการพัฒนาอีกหลายด้าน”

3.2 การปรับพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อได้รับมอบหมายในการจัดทำโครงการ นักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้มีการจัดประชุมกันเพื่อวิเคราะห์แนวทางระบบการทำงานของโครงการทั้งหมด ในการปรับพื้นฐานความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาให้ได้ทราบลักษณะงาน ได้ร่วมประชุมกับผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจ ตลอดจนรับทราบแนวคิด สภาพปัญหา

ความต้องการของโรงเรียน เพื่อกำหนดหาความเห็นพ้องในการพัฒนางานโรงเรียนสู่แนวปฏิรูป
ขึ้นก่อน แล้วจึงจัดประชุมสัมมนาครู อาจารย์ ให้เข้าใจถึงระบบการพัฒนางานที่จะเกิดขึ้น ตลอดจน
สร้างความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนางานของทุกฝ่ายให้รู้กระบวนการและเป้าประสงค์ของงาน
ตลอดจนผลกระทบต่องานด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ บทบาทของครูผู้บริหาร นักวิจัย จนทุกฝ่าย
เข้าใจบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานจนการทำงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี

3.3 การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม

พื้นฐานของสถานศึกษา ซึ่งร่วมวิจัยทั้งสองแห่ง คือคณะครูได้มีการอุทิศเวลาในและ
นอกเวลาราชการประชุม ปรึกษา พัฒนางานโรงเรียนทุกสัปดาห์เป็นประจำ มีครูผู้นำและผู้บริหาร
เป็นแกนสำคัญในการพัฒนางาน คณะครูมีความภูมิใจในการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องและ
เห็นความสำคัญต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้น การยอมรับของผู้ปกครองและชุมชนต่อโรงเรียน
เป็นพื้นฐาน จึงมีความพร้อมในการเปิดใจรับงานใหม่ การมุ่งมั่นคิดพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีอยู่
แต่เดิมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ทั้งความก้าวหน้าขององค์กรและของคณะครู จากผลการดำเนินการ
ในช่วงแรก คือการศึกษาบริบท คณะครู ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วม
อย่างจริงจัง การสรุปข้อมูลการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน และได้แสดงความรู้สึกถึง
ความแตกต่างจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ผลจากการติดตามจึงแสดงออกถึง
ความภูมิใจในการร่วมเป็นเจ้าของงานอย่างแท้จริง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความเข้าใจที่ตรงกัน
เป็นผลการเรียนรู้ที่เป็นจริงจนสามารถแจ้งผลซึ่งกันและกันอย่างตรงไปตรงมา คณะครูแสดง
ความมั่นใจและปฏิบัติในช่วงต่อไปอย่างค่อนข้างมั่นคง และกำหนดตนเองสู่การมีส่วนร่วมและ
การรับผิดชอบมากขึ้น ในขั้นการพัฒนาตนสู่การวิจัยชั้นเรียนของตน เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้
โดยใช้วงจร PDCA คณะครูยอมรับที่จะต้องพัฒนาตนในการวิจัยพัฒนางาน โดยพึ่งพาตนเอง
ให้มากที่สุด โดยหวังผลให้ปรากฏต่อนักเรียนและงานโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังคำที่กล่าวที่ว่า
“แม้จะไม่เคยทำวิจัยมาก่อน แต่เมื่อครูทุกคนทำ ทำไปด้วยกันโดยมีการสนับสนุนช่วยเหลือ
จากครูผู้นำ ผู้บริหารและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ก็คิดว่าจะทำให้สำเร็จ” หรือ
“งานวิจัยเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำที่เป็นโอกาสดีที่จะต้องทำเสียที ถึงจะลำบากก็จะพยายาม”
จากการสังเกตการทำงานคณะครูส่วนใหญ่ จะรักษาวินัยในการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม
เป็นอย่างดี นักวิจัยสามารถติดตามงานได้ตรงตามแผนปฏิบัติที่กำหนดไว้ทุกประการ โดยทุกฝ่าย
ต่างปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน ในการสรุปผลการทำงานในแต่ละขั้นตอน จึงสามารถร่วมกัน
อภิปรายสิ่งที่ได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา จนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ทำให้เป็นประ โยชน์
ต่อการพัฒนางานในขั้นต่อไป และประสิทธิภาพของงานในทุกขั้นตอน

3.4 การใช้วงจร PDCA ในการปฏิบัติ

ในส่วนของนักวิจัยนั้น ในการใช้วงจร PDCA กับโครงการในชั้น Plan ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน การทำงานทั้งระบบ การกำหนดการปฏิรูปการเรียนรู้และศึกษาเรียนรู้ ในชั้น Do ได้แก่ การมีส่วนร่วมดำเนินการ การกำหนดการปฏิบัติ การศึกษาเรียนรู้และสรุปผล ในชั้น Check คือการมีส่วนร่วม ศึกษาผล การแก้ปัญหาและการปรับปรุงพัฒนา Action คือมีส่วนร่วม วิพากษ์ผลงาน เสนอผลและรายงานผลใช้ส่วนของสถานศึกษา การใช้วงจร PDCA ของคณะครู อยู่ในแนวทางดังนี้ ชั้น Plan จะเป็นการร่วมวางแผนในการสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ และแผนพัฒนาตน แผนงานที่จะพัฒนาวางแผนในการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันโดยครูผู้นำตนเอง และโรงเรียน ตลอดจนรายบุคคลวางแผนในงานวิจัยชั้นเรียนของตน ได้แก่ การสร้างเครื่องมือ สื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ ชั้น Do ครูจะลงมือปฏิบัติสร้างชิ้นงาน การปฏิบัติการสอน แนวปฏิรูป การเรียนรู้ การวิเคราะห์สังเคราะห์ผลการดำเนินการ การปรับปรุงเป็นระยะ การศึกษา ความก้าวหน้าและการสรุปผลการดำเนินการ ชั้น Check เป็นการร่วมเสนอผลทั้งรายบุคคลและ รายกลุ่ม การเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น การวิพากษ์ผลการดำเนินการ การสรุปข้อคิดเห็นต่อปัจจัยที่มี ผลกระทบ และการหาข้อสรุปการพัฒนาผลงาน ชั้น Action คณะครูดำเนินการโดยมีการรายงาน ผลวิจัย ประเมินตนเองและนำเสนอผลงาน การร่วมคิด ร่วมพัฒนางานต่อไปหรือนำผลงานไปใช้ ประโยชน์ ในการติดตามการทำงานองคณะครู นักวิจัยส่วนใหญ่ ทำงานเป็นไปด้วยดี จากประสบการณ์เดิม สามารถทำงานได้สำเร็จเป็นไปตามขั้นตอน มีความภูมิใจ พึงพอใจที่สามารถ ทำงานสำเร็จเป็นระยะ การติดตามงานของผู้วิจัยภายนอกเป็นไปตามแผน มีบางส่วนที่พบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการและต้องเริ่มการทำงานใหม่ มีความท้อถอยและปัญหา อุปสรรค ในส่วนรวมบ้าง เมื่อมีการเปรียบเทียบผลงานและความก้าวหน้าจากผู้อื่น หรือปัญหา อุปสรรค ทางด้านเวลา ความไม่รู้ การไม่เห็นประโยชน์ชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยภายนอก ผู้บริหารและผู้นำวิจัย ได้กำหนดใช้วิธีการประชุมเสวนาร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายนำร่องโครงการปฏิรูปที่ประสบ ความสำเร็จมาก่อน จากโรงเรียนเทศบาลวัดพวงช้างและโรงเรียนเทศบาลวัดศรีดอนไชยมาร่วมเป็น ผู้นำเสวนาแสดงผลปฏิบัติงาน ซึ่งพบว่ามีผลต่อการทำงานและความสำเร็จของโรงเรียนทดลองเป็น อย่างดี

3.5 ระบบติดตามการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม

ในการปฏิบัติงานร่วมกัน คณะครู ผู้บริหารแสดงความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วม กำหนดงาน วางแผนปฏิบัติ การกำหนดบทบาทหน้าที่ นักวิจัยทุกคนมีความรู้สึกพึงพอใจต่อ การร่วมปฏิบัติงานกับครูผู้นำการปฏิรูป คณะครูและผู้บริหารของโรงเรียนทั้ง 2 แห่งเป็นอย่างดี

โดยคณะครูได้พูดคุยกันถึงวิธีการปฏิบัติงาน การช่วยเหลือ ปรีกษาหารือกัน การพูดคุย แก้ปัญหา ในส่วนงาน ในช่วงแรกของการปฏิบัติงานวิจัยเกิดความเครียดบ้าง เช่นคำกล่าว “กลัวไม่เสร็จ ตามกำหนด อาจารย์จะว่า” เพราะมีงานปกติเกี่ยวกับการเรียนการสอน งานประจำ ตลอดจน ความเป็นห่วงผลสำเร็จ ความไม่คุ้นกับงานวิจัย ในด้านการติดตามงานอย่างเป็นระบบของ โรงเรียน ผู้ประสานให้เกิดการดำเนินการหลักอย่างได้ผล คือครูผู้นำปฏิรูป ผู้บริหารมักทำหน้าที่ ในการติดตามในที่ประชุม และคณะครูมีความแตกต่างในความก้าวหน้าของงาน จากการติดตาม งานของคณะวิจัยโดยใกล้ชิด โดยการสังเกต สัมภาษณ์ระหว่างปฏิบัติกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พบว่า สามารถติดตามงานได้ตามแผนปฏิบัติทุกระยะ โรงเรียนจะมีการติดตามสอบถามการไปนิเทศเยี่ยม เยียน จากนักวิจัยภายนอกด้วยความเอาใจใส่ เมื่อได้สัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว นักวิจัยเห็นสมควรให้มีการสัมมนาพิเศษ โดยเชิญผู้บริหาร โรงเรียนเทศบาลวัดพวงช้างและครูผู้นำปฏิรูปโรงเรียนเทศบาล วัดศรีดอนไชย คณะครูนักวิจัยโครงการ SBT ซึ่งประสบความสำเร็จจากงานสภาการศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2546 ได้ร่วมเป็นวิทยากร แสดงผลงานให้ข้อคิด แนวปฏิบัติ โดยเชิญคณะครูและ ผู้บริหารจากทั้งสองสถานศึกษาร่วมประชุมเสวนา ได้ผลที่ดีเยี่ยมจากการคลายความเครียด เห็นเป้าหมายความสำเร็จการทำงาน การคลี่คลายปัญหาแนวทางแก้ไขงานวิจัยปฏิรูปการเรียนรู้ ของครูแต่ละคน ซึ่งพบว่าคณะครูคลายความเครียดในการปฏิบัติงานช่วงต่อไป ชัดเจน ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือกันเองมากขึ้น ผู้บริหารให้การสนับสนุนต่อเนื่องและเพิ่มการอำนวยความสะดวก ทุกฝ่ายมีความรู้สึกที่ดีต่อโครงการ เข้าใจผู้เข้ามามีส่วนร่วมปฏิรูปและหวัง ในความสำเร็จที่ส่งผลการพัฒนาผู้เรียน คณะครูปฏิบัติงานจนเป็นผลสำเร็จมากขึ้นกว่าระยะแรก ๆ จึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมจากคณะนักวิจัย ผู้บริหาร คณะครูนักวิจัย ครูผู้นำปฏิรูป ชุมชน นักเรียน ได้มีการเพิ่มเติมในส่วน โรงเรียนเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จก่อนหน้านี้เข้ามาร่วมในการ ปฏิบัติงาน โครงการอย่างมีส่วนร่วมเช่นกันอย่างไรก็ตามยังไม่สามารถขับเคลื่อนอย่างได้ผลทั้งหมด

3.6 ผลสัมฤทธิ์ / ประสิทธิภาพของโครงการ

การดำเนินการของโครงการเกิดผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพตามเป้าหมายของโครงการ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาบริบทของโรงเรียนและของมหาวิทยาลัยในความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้และการกำหนดเป้าหมายความต้องการพัฒนาของ สถานศึกษา โดยการร่วมประชุมเสวนาศึกษาเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีส่วนได้ ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษา โดยศึกษาเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม ในการดำเนินการเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ โดยศึกษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร แนวคิดการบริหาร การปฏิบัติ การบริหาร จัดการที่ปรากฏในสภาพอดีตและปัจจุบัน งานการประกันคุณภาพการศึกษา งานปฏิรูปการศึกษา

ผลการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชน
ปรัชญา วิสัยทัศน์ ความต้องการพัฒนาปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน ศักยภาพพื้นฐาน
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตำรวจปัญหาความต้องการ การพัฒนาเพื่อปฏิรูปการศึกษาของ
สถานศึกษา วิพากษ์ผลการศึกษาริบทและสรุปแนวทางในการวางแผนในช่วงต่อไป
อย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งรายงานความก้าวหน้าต่อผู้เกี่ยวข้อง การดำเนินประสบผลสำเร็จในทุกด้าน
อย่างดียิ่ง

ในระยะที่ 2 เป็นการออกแบบการวิจัยเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้วงจร PDCA
ของสถานศึกษา โดยทั้ง 2 สถานศึกษาเลือกปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกัน โดยคณะครูแต่ละท่านมี
อิสระในการกำหนดการปฏิรูปการเรียนรู้ในชั้นเรียน วิชาที่เลือกโดยพัฒนาแผนการสอน กิจกรรม
สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมทางวิธีการและการวัดผล มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
ก่อนการดำเนินการและหลังการดำเนินการ สำหรับโรงเรียนบ้านแม่สา มีจุดเน้นเพิ่มเติมที่เน้น
ด้านทักษะการคิดให้กับผู้เรียน การนิเทศปกติให้คณะครูนิเทศกันเอง นิเทศ โดยผู้บริหารและ
ครูผู้นำปฏิรูป โดยมีการรายงานติดตามเป็นระยะจากนักวิจัยวางแผน ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อโครงการ
โดยมีความรู้สึกว่าจะไม่เกิดความกดดันต่อการนิเทศติดตาม แต่มีครูบางส่วนกล่าวว่า “อยากให้อาจารย์
มาดูและเข้มงวด” ซึ่งนักวิจัยได้ชี้แจงในหลักกัลยาณมิตรของนักวิจัยและความเป็นอิสระของ
สถานศึกษาและคณะครูในการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม โดยไม่ใช้การบังคับให้เป็นความพร้อมใจ
ซึ่งคณะครูส่วนใหญ่ มีความเข้าใจและพึงพอใจที่ได้พัฒนาตนเอง โดยความต้องการของตนเอง
อย่างไรก็ตามในผลการปฏิบัติงาน พบว่าคณะครูนักวิจัยดำเนินการจนบรรลุขึ้นรายงานผล
ปฏิบัติงานได้ จำนวน 14 คน คิดเป็น 77.77 % ในส่วนโรงเรียนบ้านแม่สา ดำเนินการจนบรรลุ
ขึ้นรายงานผลปฏิบัติงานได้จำนวน 8 คน คิดเป็น 47.05% โรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร
ซึ่งจากการสนทนาพูดคุยคณะครูที่ยังดำเนินการไม่สำเร็จ อาจเกิดจากการวางแผนเบื้องต้น ทำให้
ไม่เป็นตามเวลา ภาระงานที่รับผิดชอบทั้งงานโรงเรียนและครอบครัว และโดยเหตุผลอื่น ๆ ปัจจุบัน
ในช่วงปลายการสรุปผล คณะครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมรับฟัง รับรู้ความก้าวหน้าเพื่อนร่วมงานและ
เห็นแนวทางเร่งรัด ปฏิรูปการเรียนรู้จากภาครัฐ ได้แสดงความต้องการที่จะรับการพัฒนาตน
และวิชาชีพต่อไป ในส่วนคณะครูที่ดำเนินการได้ร่วมกันนิเทศติดตามประเมินเป็นระยะตามแผน
มีการพัฒนางานเมื่อมีปัญหา อุปสรรคทั้งในส่วนของผู้ประสานงานในโรงเรียนและจากการร่วม
ประชุมกับคณะนักวิจัย งานเป็นไปตามกำหนดแผนด้วยดี ผลลัพธ์ชัดเจนที่เกิดขึ้นต่อครู
เปลี่ยนพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เกิดความแปลกใหม่ในการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน คำกล่าวของผู้บริหาร คือ “ครูเอาใจใส่สืบค้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
มากขึ้น ทั้งหาเอกสารเองและจากผู้รู้” คณะครูพูดตรงกันว่า “นักเรียนพอใจตื่นเต้นและสนุกกับ

การสอนของครูหลาย ๆ คน ครูมีการใช้สื่อแบบฝึก รายงานติดต่อกับผู้ปกครองมากขึ้น” นักเรียนกล่าวความรู้สึกว่า “คุณครูมีกิจกรรมมีสื่อแปลก ๆ มากขึ้น นักเรียนสนใจ ตั้งใจเรียน” หรือ “คุณครูเล่าให้ฟังว่าคุณครูกำลังทดลองสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนสนุกต่อการเรียน นักเรียนชอบไหม ซึ่งพวกเราชอบ” จากสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจะเห็นว่าการร่วมโครงการเกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขึ้นในโรงเรียน ในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งเป็นที่ต้องการในแวดวงการศึกษาที่ต้องการให้ปรากฏ มีปัญหาด้านความแตกต่างของบุคคลและพื้นฐานครอบครัว ถ้าครูได้ปฏิบัติงานวิชาการหรือศึกษาสภาพปัญหาอย่างแท้จริง น่าจะปรับผลด้านการเรียนของนักเรียนได้ดีขึ้น

ส่วนโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร ได้เร่งรัดพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้านความร่วมมือของคณะครูอย่างเต็มที่ ในช่วงปีการศึกษา 2545 เป็นต้นมา จนเกิดการดำเนินงานนอกเวลาให้กลับโรงเรียนและเป็นทีมงานที่นำพาโรงเรียนสู่การประกันคุณภาพได้ เกิดความรู้สึกภูมิใจในผลการปฏิบัติงานร่วมกันดังที่ผู้บริหารกล่าวว่า “ครูให้ความร่วมมือในการทำงานสูง แต่ยังคงได้รับการพัฒนางานวิจัยและวิเคราะห์ปัญหาด้านการเรียนการสอนอีก” หรือกรณีของครูที่กล่าวว่า “ครูอยากพัฒนาเรื่องการเรียนการสอนให้ทันสมัยใช้นวัตกรรมที่แปลกใหม่” หรือ “ครูต้องการส่งเสริมทำให้งานของโรงเรียนเป็นโรงเรียนปฏิบัติที่ได้ผล 100%”

จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาทั้งสองแห่ง ให้ความสำคัญกับทีมงานและการทำงานแบบมีส่วนร่วม คณะครูมีความคุ้นเคยต่อการแบ่งกันทำงาน ร่วมกันทำงาน แบบร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันแก้ไขปัญหา เมื่อนักวิจัยได้จัดสนทนากับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน คณะครูผู้บริหารได้ร่วมกันคิดถึงสภาพปัญหา ความจำเป็นต่อการพัฒนางาน โรงเรียนเป็นอย่างดี เห็นความสำคัญในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชนและนักเรียนว่าต้องร่วมกันรับรู้และเรียนรู้เพื่อช่วยปฏิรูปการศึกษาของไทย ดังคำกล่าวผู้บริหาร คณะครูที่ว่า “ชุมชนยังเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาไม่มาก ในช่วงต่อไปต้องคิดกิจกรรม วิธีการที่นำชุมชนมามีส่วนร่วมอย่างจริงจังให้มากขึ้น” หรือ “โรงเรียนดีใจที่ได้มีโอกาสร่วมทำงานโครงการวิจัยกับอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ คิดว่าจะช่วยพัฒนาครูและงานโรงเรียนได้” หรือ “ในโอกาสต่อไป มหาวิทยาลัยคงพิจารณาส่งนักศึกษาฝึกสอนมาช่วยที่โรงเรียนบ้าง” อันแสดงถึงการเปิดใจรับการทำงานร่วมกัน การได้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม

3.7 ผลกระทบของโครงการ

3.7.1 การปรับเปลี่ยนเจตคติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลกระทบสำคัญที่เกิดขึ้น ผู้บริหารได้กล่าวด้วยความภูมิใจว่าคณะครูมีความพร้อมในการทำงานในแนวปฏิรูปมากขึ้น ได้เห็นความสามารถของคณะครู เพื่อนครู

ได้เรียนรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน เกิดการยอมรับ ให้ความสำคัญกันมากขึ้น ผลกระทบจากคณะครูในโรงเรียนที่สำคัญ คืองานปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้เกิดการสื่อสารใกล้ชิดกับผู้ปกครองมากขึ้น มีการรายงานผลตัวนักเรียน ซึ่งต่างฝ่ายยอมรับมากขึ้น โดยครูท่านหนึ่งกล่าวว่า “การมอบหมายงานให้นักเรียนปฏิบัติ โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเมิน ทำให้ผู้ปกครองยอมรับศักยภาพของลูกหลานของตนเองโดยตรงไปตรงมามากขึ้น” นอกจากนี้ครูยังได้เห็นความสนใจความสามารถที่เคยคาดมาก่อนหน้านี้ว่านักเรียนคงไม่ชอบ ไม่ทำหรือทำไมไม่ได้เกิดขึ้นดังคำกล่าวที่ว่า “ก่อนหน้านี้ ท้อใจว่าเด็กนักเรียนมีความแตกต่างสูง ทำอย่างไรก็คงพัฒนาให้เขาสนใจเรียนไม่ได้ แต่เมื่อครูปรับปรุงการสอนในแนวปฏิรูปกิจกรรม พบว่านักเรียนสนใจ มีความสุขในการเรียน ทำให้อยากทำงานลักษณะนี้อีกต่อ ๆ ไป” จะเห็นว่าผลกระทบที่สำคัญ คือการทำงานสำเร็จในแนว PDCA ของครูทุกท่าน การมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของผลงานอย่างแท้จริงในโครงการ และผลปฏิรูปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน ทำให้ครูภาคภูมิใจในวิชาชีพและการพัฒนางาน

3.7.2 พันธกิจแนวใหม่ในการปฏิรูปการเรียนรู้

พันธกิจสำคัญที่เกิดขึ้นจากโครงการนี้ พอสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารงานปฏิรูปการศึกษาทั้งโรงเรียน
2. การบริหารงานแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน
3. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทุกฝ่ายที่ระดมทรัพยากรเข้ามา
4. การกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบ
5. การบริหารจัดการงาน โดยใช้วงจร PDCA ทุกคน
6. ความมีอิสระในการสร้างงานและใช้ความคิด
7. การปฏิบัติงาน โดยมีส่วนร่วมทุกระดับ ทุกขั้นตอน
8. ความรับผิดชอบการดำเนินการ
9. การอบรมพัฒนาครู โดยใช้ฐานครูในโรงเรียนเป็นผู้นำ
10. การพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายนำร่องปฏิรูปความร่วมมือกับสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จมาก่อน
11. การพัฒนาวิชาชีพครูและการพัฒนางานด้านการปฏิรูปการเรียนรู้
12. ผลพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและผู้สอนทุกคน

3.7.3 เจตคติที่เกิดขึ้นของผู้มีส่วนได้เสีย

1. กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะมีความยอมรับพึงพอใจสถานศึกษา มีพื้นฐานความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนมาแต่ก่อน เห็นว่าคณะครูมีความสามารถและปฏิบัติงานดี เมื่อได้รับทราบ bahwa โรงเรียนเข้าสู่งานปฏิรูปการศึกษาโดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาบริบท และกำหนดความต้องการพัฒนาโรงเรียน ทำให้ทราบกระบวนการตั้งแต่ต้นตางสนับสนุนและตั้งความหวังที่จะเห็นพัฒนาการด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีผลต่อนักเรียน เห็นว่ามีประโยชน์อย่างมาก ดังคำกล่าวที่ว่า “คณะครูเขาขันทำงาน นักเรียนชอบมาโรงเรียน” “ไม่ขัดข้องในการร่วมประชุมหรือร่วมพัฒนาโรงเรียนตามที่เป็ความต้องการของโรงเรียน” ยอมรับบทบาทที่ผู้ปกครองต้องมาช่วยจัดการศึกษากับโรงเรียนให้มากขึ้น และเห็นว่าการติดต่อสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ผ่านมามีแล้ว คือมีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน และมีกิจกรรมอื่น ๆ ต้องการให้ครูช่วยสอนให้นักเรียนดีและเก่งยิ่งขึ้นไปในทุกรายวิชา ส่วนใหญ่แสดงความพึงพอใจการทำงานของคณะครูผู้บริหารในทุก ๆ ด้าน

2. คณะครูผู้ร่วมโครงการทุกระดับชั้น คณะครูในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและประสบความสำเร็จในการทำวิจัยชั้นเรียนแตกต่างกัน ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมประชุม สัมมนาหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำวิจัยชั้นเรียน การวิจัยแบบกระดาศแผ่นเดียว การวิจัยแบบวิทยานิพนธ์ แต่การปฏิบัติจริงในการทำวิจัยชั้นเรียนด้วยตนเองยังมีส่วนน้อยมาก เมื่อเข้าร่วมโครงการในช่วงแรกต้องการร่วมโครงการกิจกรรมเพราะเห็นว่ามีประโยชน์มีความมั่นใจและต้องการกำลังใจจากคณะผู้วิจัยภายนอก จากความคุ้นเคยกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ แต่ก็ยังมีความเครียดจากการงานในหน้าที่ปกติและความรู้สึกกลัวความลำบาก จากการทำวิจัย เมื่อเข้าโครงการเห็นว่าโครงการมีลักษณะที่เป็นความสมัครใจ การวิจัยแบบ PAR ทำให้ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยถึงข้อมูล สภาพปัญหา ข้อเสนอแนะและร่วมกันอย่างตรงไปตรงมา ผู้บริหารร่วมด้วย พร้อมทั้งมีครูผู้นำปฏิรูปประสานในโรงเรียน นักวิจัยมาพบปะสม่ำเสมอ สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะมีปัญหา อุปสรรคก็ไม่เกิดความเครียดจนเกินไป สามารถดำเนินการที่ประสงค์ได้ การวิจัยไม่ถูกติดตามแบบกดดัน แต่เป็นการให้ข้อเสนอแนะและการปรับปรุงทำงาน ผลงานทำให้เกิดความภูมิใจ เกิดความสนุกในการทำงานวิจัยเป็นกลุ่มใหญ่ ได้ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับแผน ปรับสื่อเห็นความกระตือรือร้นสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดกำลังใจในงานยิ่งขึ้น รู้สึกตนเองได้รับการพัฒนาในงานวิจัย จนบ่งบอกว่าอยากทำต่อเนื่อง อยากพัฒนาต่อไป หรือคิดว่าควรทำปีละ 1 เรื่อง ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า “การวิจัยชั้นเรียนไม่ยากอย่างที่คิด” หรือคำกล่าวที่ว่า “งานวิจัยจะช่วยพัฒนา นักเรียนและตัวครูได้อย่างตรงไปตรงมา” หรือ “ทุกคนทำ ทำให้ไม่รู้สึกลายและไม่อยากตามไม่ทัน

คนอื่น เขารู้ เราช่วยกันน่าจะเป็นเรื่องที่ดี” อย่างไรก็ตามยังมีครูอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งยังไม่เข้าร่วมงานได้อย่างจริงจัง

3. นักเรียน ทราบว่าคณะครูในโรงเรียนกำลังทำงานปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนได้รับความรู้มากยิ่งขึ้น นักเรียนรักครูและเห็นว่าครูขยันสอนอยู่แล้ว ยังมีการปฏิรูป การเรียนรู้ คณะครูจะสอนดียิ่งขึ้น มีกิจกรรมใหม่ ๆ มีการตรวจงานให้คะแนน ตรวจสอบบ่อย ๆ ที่สำคัญกิจกรรมของครูน่าสนใจ มีการปฏิบัติมากขึ้น นักเรียนชอบเรียนเกือบทุกรายวิชา ยกเว้น บางวิชาที่เนื้อหาสาระยากไม่เข้าใจมาแต่เดิม นักเรียนเห็นว่าตนเองได้ทำกิจกรรมมากขึ้น เป็นคำกล่าวนักเรียนที่ว่า “ชอบทำงานที่ครูมอบให้ เพราะสนุกดี เช่น ใช้เกม อยากทำให้สำเร็จ อย่างดี” “นักเรียนบางคนเรียนไม่ตั้งใจ เพราะไม่สนใจถูกยึดตลอดเวลา กลับไม่ตั้งใจ ไม่ชอบเรียน” “คุณครูสอนดี ถ้าไม่เข้าใจครูเปิดโอกาสให้ปรึกษาได้ทั้งในเวลานอกเวลา” จากการสังเกตแผนและ กิจกรรมการสอนของครู พบว่านักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองมากขึ้นในทุกรายวิชา คณะครู ให้ข้อมูลถึงความสนใจกระตือรือร้นที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน นักเรียนบ่งบอกถึงความภูมิใจ ในการได้เสนอชิ้นงานต่อครูและเพื่อน ๆ

4. ผู้บริหาร ผู้บริหารมีเจตคติและเห็นความสำคัญต่อการทำงานวิจัย เห็นความสำคัญที่โรงเรียนต้องเร่งดำเนินการโครงการสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ เห็นว่าการวิจัยปฏิรูป การเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้รับผลดีโดยตรง ในด้านการพัฒนาการเรียนรู้ตรงกับเป้าหมายพันธกิจ ของโรงเรียน ผู้บริหารมีความรู้สึว่าโครงการที่ได้กระทำครั้งนี้ ส่งผลดีต่อโรงเรียน ดังคำกล่าว “การทำวิจัยแบบ PAR ทำให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมบอกความต้องการ เกิดภาพความร่วมมือของ โรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชนอย่างดี ซึ่งต้องเร่งสร้างต่อไป” หรือ “สังเกตว่านักเรียนกระตือรือร้น การเรียน จากการคุยกับคณะครูก็บ่งบอกว่า เมื่อปรับเปลี่ยนแผนนวัตกรรมใหม่ ๆ นักเรียนสนใจ เรียนมากขึ้น เห็นได้ชัด” หรือ “ดีใจที่เห็นคณะครูมาร่วมกันทำงานการศึกษาอย่างเป็นระบบ ช่วยเหลือร่วมมือกันดี ภูมิใจที่โรงเรียนเกิดการพัฒนาปฏิรูปการศึกษามากขึ้น” นอกจากนี้ผู้บริหาร ระบุถึงความมั่นใจต่อการทำงานของโรงเรียน โดยคณะครูช่วยกันจนประสบความสำเร็จว่าเป็นสิ่งที่ ทำได้ เช่น ผู้บริหารเห็นว่าการวิจัยแบบ PAR ทำให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การร่วมมือกัน การแก้ไขปัญหาทัน และการปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นระบบและเหมาะสม

3.8 ปัญหา อุปสรรคและการแก้ไข

ปัญหา อุปสรรคการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนทั้งสอง คือการวางระบบติดตามงานให้ เป็นระบบ การเกิดความท้อถอยของผู้ปฏิบัติบางส่วน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ติดตาม ได้ข้อมูลจาก ครูผู้ทำปฏิรูปของโรงเรียนทั้งสองในแนวทางเดียวกัน เช่น คำกล่าวที่ว่า “หน่วยงานเหนือ

น่าจะสนับสนุนการทำวิจัยให้ชัดเจนกว่านี้” หรือ “น่าจะมีการช่วยเหลือเอาจริงเอาจังกับการทำงานตามหน้าที่ของครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะการทำวิจัยชั้นเรียน” หรือ “หน่วยเหนือมักจะเน้นงานตามนโยบายมากกว่าการเน้นการติดตามงานด้านการวิจัยของครู รวมถึงการให้ความสำคัญ” จึงได้นำมาวิเคราะห์สภาพปัญหา พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. การวางระบบติดตามงานของโรงเรียน ขาดความต่อเนื่องและจริงจัง
2. อุปสรรค ปัญหาการวางระบบงาน PDCA ของคณะครูบางท่าน
3. การมองไม่เห็นชัดเจนของเป้าหมายการปฏิบัติงานและประสพการณ์ ปัญหา อุปสรรค ผลสำเร็จ การดำเนินงานของคณะครูที่ร่วมวิจัย
4. สภาพปัญหาจากงานและครอบครัว

นักวิจัยหลักได้นำประเด็นปัญหามาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข ได้ข้อสรุปให้มีการประสานงานในส่วนที่ดี คือการนำโรงเรียนที่เคยประสบความสำเร็จจากการดำเนินงานโครงการปฏิรูปการเรียนรู้มาก่อน จากเทศบาลวัดศรีดอนไชย และครูผู้ประสานงาน โครงการ SBT ของ สมศ. จัดเป็นเวทีประชุมสัมมนาของคณะครูทั้ง 3 โรงเรียน คือโรงเรียนบ้านแม่สา โรงเรียนบ้านเป้า วิทยาคารและโรงเรียนเทศบาลวัดศรีดอนไชย ซึ่งหลังการสัมมนาจากการติดตามการทำงานพบว่าปัญหาทุกปัญหาลดหายไปด้วยดีทุกฝ่ายระบุงถึงความสำเร็จ

4. ผลการศึกษาเชิงปริมาณนำเสนอเป็นตาราง

4.1 ผลการประเมินผู้บริหารโดยตนเองและโดยครู

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน
บ้านแม่ลาและโรงเรียนบ้านป่าวิทยาการ

ข้อ	พฤติกรรมที่ติดตามงานของผู้บริหาร	บ้านแม่ลา			บ้านป่าวิทยาการ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า
P 1	จัดให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา	4.22	0.64	มาก	3.30	0.63	ปาน กลาง
2	จัดให้ครูได้เข้ารับการอบรม ทักษะความรู้ ตามหน่วยงานต่าง ๆ	3.83	0.70	มาก	3.84	0.80	มาก
3	ร่วมมือกับสถาบัน หน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการปฏิบัติการเรียนรู้	3.83	0.61	มาก	3.61	0.76	มาก
D 4	มีการนิเทศภายใน เช่น มีแบบฟอร์ม ในการนิเทศ กำหนดแผนในการนิเทศ	2.83	0.98	ปาน กลาง	2.46	0.77	น้อย
5	ผู้บริหารทำกรณีศึกษา	2.83	1.04	ปาน กลาง	2.76	0.83	ปาน กลาง
6	อำนวยความสะดวกและจัดหาสื่อการสอน อุปกรณ์การสอนอย่างเพียงพอ	3.27	0.66	ปาน กลาง	3.30	1.03	ปาน กลาง
7	มีการบันทึกหลังการนิเทศการสอนทุกครั้ง	2.66	0.97	ปาน กลาง	2.38	0.86	น้อย
C 8	มีการแจ้งผลการประเมินให้ครูทราบหลัง การนิเทศ	2.72	1.01	ปาน กลาง	2.15	0.68	น้อย
9	กระตุ้นให้คณะครูปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ	3.61	0.91	มาก	3.00	1.00	ปาน กลาง
10	มีการติดตามช่วยเหลือครูและนักเรียน อย่างเหมาะสม	3.44	0.78	ปาน กลาง	3.23	0.92	ปาน กลาง
11	บริการด้านการพิมพ์และอัดสำเนาแก่คณะครู	2.88	1.18	ปาน กลาง	3.07	1.03	ปาน กลาง
A 12	มีการยกย่องชมเชยครูและนักเรียนที่ทำความดี อย่างสม่ำเสมอ	3.72	0.82	มาก	3.61	1.04	มาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน
บ้านแม่สาและโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร (ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรมการติดตามงานของผู้บริหาร	บ้านแม่สา			บ้านเป่าวิทยาคาร		
		$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า
13	มีการเผยแพร่ผลงานดีเด่นของครูและนักเรียน สู่ชุมชน	3.83	0.61	มาก	3.07	0.95	ปาน กลาง
14	จัดหาและแนะนำแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูและ นักเรียน	3.66	0.76	มาก	3.46	1.12	ปาน กลาง
15	ร่วมกับคณะครูปรับปรุงกระบวนการวิจัยชั้น เรียน	3.06	0.97	ปาน กลาง	2.92	0.95	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าการประเมินการติดตามงานของผู้บริหารในการปฏิรูป
การเรียนรู้ มีระดับปานกลางและระดับมาก โดยผู้บริหารทำได้มากในขั้นตอนการวางแผน
เป็นส่วนใหญ่ ส่วนขั้นปฏิบัติ ขึ้นตรวจสอบและขั้นพัฒนาปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
เกือบทั้งหมด

ในส่วนโรงเรียนบ้านแม่สา ผู้บริหารติดตามงานปฏิรูปการเรียนรู้ โดยจัดให้ครู
มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาได้มาก ($\bar{X} = 4.22$) ส่วนที่ทำได้ปานกลางค่อนข้างน้อย
คือการบันทึกหลังการนิเทศการสอนทุกครั้ง ($\bar{X} = 2.66$)

ส่วนโรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร ผู้บริหารติดตามปฏิรูปการเรียนรู้ โดยจัดให้ครู
ได้เข้ารับการอบรมทัศนศึกษา ดูงานตามหน่วยงานต่าง ๆ ได้มาก ($\bar{X} = 3.84$) และในส่วนที่ทำได้
ค่อนข้างน้อย คือการบันทึกหลังการนิเทศการสอนทุกครั้ง และการแจ้งผลให้ครูทราบหลังการนิเทศ
ตามลำดับ ($\bar{X} = 2.38$ และ 2.15)

4.2 ผลการประเมินครู โดยผู้ร่วมงาน ตนเอง นักเรียนและผู้ปกครอง / ชุมชน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมครูด้านการปฏิบัติการเรียนรู้ โดยตนเอง ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานของโรงเรียนบ้านแม่สาและโรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร

ข้อ	พฤติกรรมของครูผู้รับการประเมิน	บ้านแม่สา			บ้านป่าวิทยาคาร		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1	มีการวิเคราะห์หลักสูตร	4.06	0.57	มาก	3.76	0.59	มาก
2	เขียนแผนการสอนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	3.56	0.51	มาก	3.69	0.85	มาก
3	ใช้สื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการสอน	3.56	0.51	มาก	3.38	0.50	ปานกลาง
4	มีการบูรณาการในและระหว่างกลุ่มสาระ	3.56	0.62	มาก	3.61	0.76	มาก
5	วัดและประเมินผลผู้เรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน	3.56	0.51	มาก	3.53	0.66	มาก
6	จัดบรรยากาศที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข	3.68	0.70	มาก	3.69	0.48	มาก
7	ให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์และแยกแยะ	3.81	0.65	มาก	3.30	0.75	ปานกลาง
8	ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง	4.37	0.71	มาก	4.15	0.55	มาก
9	กระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.87	0.61	มาก	3.76	0.83	มาก
10	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและการวัดผลประเมินผล	3.56	0.62	มาก	3.92	0.49	มาก
11	ประเมินผลการสอนทุกครั้งหลังการสอน	3.68	0.47	มาก	3.76	0.83	มาก
12	มีการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.56	0.72	มาก	3.38	0.86	ปานกลาง
13	มีการประเมินผลตามสภาพจริง	4.00	0.63	มาก	3.76	0.59	มาก
14	ปฏิบัติงานมีคุณภาพเสร็จตามเวลาที่กำหนด	3.37	0.61	ปานกลาง	3.61	0.50	มาก
15	จัดทำเอกสารวิชาการถูกต้อง มีระเบียบและเป็นปัจจุบัน	3.31	0.60	ปานกลาง	3.76	0.59	มาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมครูด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยตนเอง
ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานของโรงเรียนบ้านแม่สาและโรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร (ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรมของครูผู้รับการประเมิน	บ้านแม่สา			บ้านป่าวิทยาคาร		
		$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า
16	นำผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาจัดกลุ่มและพัฒนาผู้เรียน	3.68	0.47	มาก	3.46	0.77	ปาน กลาง
17	พัฒนาเทคนิควิธีสอนอย่างสม่ำเสมอ	3.43	0.62	ปาน กลาง	3.61	0.65	มาก
18	ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนด้าน การเรียนการสอนและความประพฤติ	3.81	1.04	มาก	3.76	0.59	มาก
19	จัดทำข้อมูลทางวิชาการอย่างเป็นปัจจุบันและ ทันสมัย	3.18	0.40	ปาน กลาง	3.57	0.51	มาก
20	รวบรวมและเผยแพร่ข้อค้นพบให้ผู้อื่นได้ ศึกษา	3.00	0.89	ปาน กลาง	3.15	0.55	ปาน กลาง

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าผลการประเมินด้านพฤติกรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้ของ
ทั้งสองโรงเรียนจะอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ และมีระดับปานกลางอยู่บ้าง โดยเฉพาะ
ด้านการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

ในส่วนโรงเรียนบ้านแม่สา คณะครูมีพฤติกรรมปฏิรูปการเรียนรู้ปฏิบัติมาก โดยเฉพาะ
ในด้านให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง การวิเคราะห์หลักสูตรและการประเมินผลตามสภาพจริง
ตามลำดับ ($\bar{X}$ = 4.37, 4.06 และ 4.00) ปานกลางค่อนข้างน้อย คือการรวบรวมข้อค้นพบ
ให้ผู้อื่นศึกษาและทำข้อมูลวิชาการเป็นปัจจุบันทันสมัย ($\bar{X}$ = 3.00, 3.18)

ส่วนโรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร พฤติกรรมปฏิรูปการเรียนรู้ที่คณะครูทำได้มากตามลำดับ
คือให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและการวัดผล
ประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.15 และ 3.92) ทำได้ปานกลางค่อนข้างน้อย คือการรวบรวมและเผยแพร่
ข้อค้นพบให้คนอื่นได้ศึกษา และการฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และแยกแยะ ($\bar{X}$ = 3.15 และ 3.30)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมครูด้านการปฏิรูปการเรียนรู้
โดยนักเรียนของโรงเรียนบ้านแม่สาและโรงเรียนบ้านป่าวิทยาการ

ข้อ	พฤติกรรมของครูผู้รับการประเมิน	บ้านแม่สา			บ้านป่าวิทยาการ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า
1	จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่าง หลากหลาย	4.12	0.71	มาก	4.23	0.71	มาก
2	ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนได้เหมาะสม น่าสนใจ	3.87	0.71	มาก	3.91	0.71	มาก มาก
3	นักเรียนและครูวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกัน	3.62	0.71	มาก	3.73	0.82	มาก
4	จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนสร้าง ผลงานและลงมือปฏิบัติจริง	4.18	0.83	มาก	4.06	0.85	มาก
5	จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วน ร่วมในการเรียนการสอน	3.93	0.85	มาก	4.16	0.87	มาก มาก มาก
6	จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ ความคิดอย่างหลากหลาย	3.68	0.87	มาก	4.11	0.68	มาก
7	ตรวจงานผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและแจ้งผลการ ประเมินให้นักเรียนทราบ	3.75	0.68	มาก	4.19	0.75	มาก
8	แก้ไขและพัฒนาการทำงานของผู้เรียนอย่าง สม่ำเสมอ	3.81	0.98	มาก	3.97	0.85	มาก
9	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินชิ้นงานของ ตนเองและเพื่อน	3.75	0.85	มาก	3.63	0.71	มาก
10	นำผลงานของผู้เรียนไปจัดแสดงนิทรรศการ	4.12	0.95	มาก	3.01	0.15	ปาน กลาง

จากตารางที่ 6 พฤติกรรมครูด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ที่นักเรียนประเมินคะแนนครูของทั้งสอง
โรงเรียน จะอยู่ในระดับมากเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้รู้
อย่างหลากหลาย การจัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างผลงานและลงมือปฏิบัติจริง

สำหรับโรงเรียนบ้านแม่สา พฤติกรรมครูด้านปฏิรูปการเรียนรู้ที่ครูทำได้มาก คือจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนระวังผลงานและลงมือปฏิบัติจริง การจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย การนำผลงานไปแสดงนิทรรศการตามลำดับ ($\bar{X} = 4.18, 4.12$ และ 4.12) ส่วนนี้อยู่ในระดับมากค่อนข้างปานกลาง คือการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.62$)

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร พฤติกรรมครูที่ปฏิบัติได้มาก คือการจัดให้เรียนรู้ อย่างหลากหลาย การตรวจงานสม่ำเสมอ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การให้ใช้ความคิดอย่างหลากหลายตามลำดับ ($\bar{X} = 4.23, 4.19, 4.16$ และ 4.11) ส่วนที่จัด ดำเนินการระดับปานกลาง คือการนำผลงานนักเรียนไปจัดแสดงนิทรรศการ ($\bar{X} = 3.01$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมครูด้านการปฏิรูปการเรียนรู้
โดยผู้ปกครอง / ชุมชนของโรงเรียนบ้านแม่สาและโรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร

ข้อ	พฤติกรรมของครูผู้รับการประเมิน	บ้านแม่สา			บ้านป่าวิทยาคาร		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1	มีบุคลิกภาพดี วางตัวเหมาะสมกับการเป็นครู	4.00	0.00	มาก	3.71	0.48	มาก
2	จัดบรรยากาศในชั้นเรียนได้สวยงาม สะอาด มีระเบียบ	3.66	0.57	มาก	4.00	0.57	มาก
3	จัดป้ายนิเทศภูมิวิชาการและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายในชั้นเรียน	4.00	1.00	มาก	4.00	0.57	มาก
4	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่และรับผิดชอบ	4.00	0.00	มาก	4.00	0.00	มาก
5	จัดกิจกรรมการสอน โดยเน้นให้นักเรียนได้คิดและได้ปฏิบัติจริง	4.00	0.00	มาก	3.85	0.37	มาก
6	จัดกิจกรรมการสอนเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน	4.00	0.00	มาก	4.00	0.81	มาก
7	ให้ความรักเมตตา ดูแลเอาใจใส่อย่างทั่วถึง	4.33	1.15	มาก	4.00	0.81	มาก
8	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหาและใช้สื่อการเรียนการสอน	3.66	0.57	มาก	3.42	0.53	ปานกลาง
9	สอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่เรียนอ่อน	3.66	0.57	มาก	3.28	0.75	ปานกลาง
10	วัดผลและประเมินผลหลากหลายวิธี	3.66	0.57	มาก	3.71	0.48	มาก

จากตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองของทั้งสองโรงเรียนเห็นว่าครูดำเนินการได้เหมาะสมในการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยพฤติกรรมครูจะอยู่ในระดับมากเกือบทั้งหมด ซึ่งพฤติกรรมระดับมากที่น่าพอใจ ได้แก่ ความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่รับผิดชอบ การจัดกิจกรรมการสอนที่เหมาะสม

โรงเรียนบ้านแม่สา พฤติกรรมครูกับปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับมาก คือ ให้ความรัก เมตตา ดูแลเอาใจใส่อย่างทั่วถึง ความเหมาะสมในการเป็นครู การจัดแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ การปฏิบัติหน้าที่อย่างเอาใจใส่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามลำดับ ($\bar{X}$ = 4.33 และ 4.00)

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคม พุทธศักราชที่ได้ระดับมาก คือความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจ
ใส่อย่างทั่วถึง การจัดบรรยากาศชั้นเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ การปฏิบัติหน้าที่อย่างเอาใจใส่
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนพุทธศักราชปฏิรูปการเรียนรู้ที่อยู่ใน
ระดับปานกลางคือการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนอ่อนและการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหา
และ ใช้สื่อการสอน ($\bar{X} = 3.28$ และ 3.42)

4.3 ผลการประเมินนักเรียนโดยครู ผู้บริหารและนักเรียน

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียนด้านปฏิรูปการเรียนรู้ โดยครู ผู้บริหารของโรงเรียนบ้านแม่ตาและโรงเรียนบ้านป่าวิทยาการ

ข้อ	พฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน	บ้านแม่ตา			บ้านป่าวิทยาการ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ด้านความรู้ (K)							
1	รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้	3.70	0.77	มาก	3.55	0.72	มาก
2	ใช้ภาษาสื่อสารได้ดี	3.35	0.49	ปานกลาง	3.33	0.50	ปานกลาง
3	สรุปเรื่องและนำเสนอผลงานได้ถูกต้อง	3.23	0.43	ปานกลาง	3.22	0.66	ปานกลาง
4	นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.58	0.61	มาก	3.88	0.060	มาก
ด้านเจตคติ (A)							
5	มีสมาธิในการทำกิจกรรม	3.58	0.79	มาก	3.22	0.86	ปานกลาง
6	รับผิดชอบส่งงานสม่ำเสมอ	3.47	0.79	ปานกลาง	3.22	0.83	ปานกลาง
7	งานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ	3.70	0.77	มาก	3.77	0.72	มาก
8	ทำงานอย่างมีความสุข	3.85	0.69	มาก	3.55	0.66	มาก
9	กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	3.64	0.60	มาก	3.55	0.72	มาก
10	ตั้งใจ สนใจในการเรียน	3.47	0.87	ปานกลาง	3.55	0.85	มาก
ด้านทักษะกระบวนการ (P)							
11	ลักษณะเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี	3.58	0.71	มาก	3.58	0.52	มาก
12	เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ	4.05	0.55	มาก	3.88	0.78	มาก
13	ใช้วิถีประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่ม	3.70	0.58	มาก	3.77	0.60	มาก
14	ทำงานอย่างมีระบบ ตามขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ	3.41	0.61	ปานกลาง	3.33	0.50	ปานกลาง
15	ทำงานเสร็จทันเวลา	3.47	0.94	ปานกลาง	3.11	0.60	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่าพฤติกรรมด้านปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสองโรงเรียนจะมีทั้งระดับมากและระดับปานกลาง ในส่วนที่ค่อนข้างเป็นพฤติกรรมปฏิรูปการเรียนรู้ที่ค่อนข้างดี คือด้านเจตคติของนักเรียนและด้านทักษะกระบวนการ

ในส่วนของโรงเรียนบ้านแม่สา พฤติกรรมของนักเรียนที่ดีมาก คือการเข้ากิจกรรมสม่ำเสมอและการทำงานอย่างมีความสุข ($\bar{X} = 4.05$ และ 3.85) ส่วนที่เป็นระดับปานกลางค่อนข้างน้อย คือการสรุปเรื่องและนำเสนอผลงานได้ถูกต้องกับการใช้ภาษาสื่อสารที่ดี ($\bar{X} = 3.23$ และ 3.35)

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร พฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นระดับมากตามลำดับ คือการเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอและการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.88$) ส่วนปานกลางค่อนข้างน้อย คือการทำงานเสร็จทันเวลา การรับผิดชอบส่งงานสม่ำเสมอ และการสรุปเรื่องนำเสนอผลงานได้ถูกต้อง ($\bar{X} = 3.11$ และ 3.22)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียนด้านการแสดงออก
ของนักเรียนด้านปฏิบัติการเรียนรู้ โดยนักเรียนของโรงเรียนบ้านแม่สาและโรงเรียน
บ้านป่าวิทยาคาร

ข้อ	พฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน	บ้านแม่สา			บ้านป่าวิทยาคาร		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ด้านความรู้ (K)							
1	รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้	3.57	0.53	มาก	3.33	0.49	ปานกลาง
2	ใช้ภาษาสื่อสารได้ดี	3.57	0.53	มาก	3.33	0.77	ปานกลาง
3	สรุปเรื่องและนำเสนอผลงานได้ถูกต้อง	3.71	1.11	มาก	3.41	0.66	ปานกลาง
4	นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.71	0.95	มาก	3.75	0.86	มาก
ด้านเจตคติ (A)							
5	มีสมาธิในการทำกิจกรรม	3.71	0.75	มาก	3.58	0.66	มาก
6	รับผิดชอบส่งงานสม่ำเสมอ	3.85	0.69	มาก	2.83	1.02	ปานกลาง
7	ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ	3.71	0.48	มาก	3.25	0.75	ปานกลาง
8	ทำงานอย่างมีความสุข	3.85	0.69	มาก	3.66	0.77	มาก
9	กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	3.57	1.13	มาก	3.08	0.66	ปานกลาง
10	ตั้งใจ สนใจในการเรียน	4.14	1.06	มาก	3.58	0.90	มาก
ด้านทักษะกระบวนการ (P)							
11	ลักษณะเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี	4.00	0.81	มาก	3.58	0.79	มาก
12	เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ	4.28	0.75	มาก	3.41	1.08	ปานกลาง
13	ใช้วิถีประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่ม	4.42	0.53	มาก	4.08	0.66	มาก
14	ทำงานอย่างมีระบบ ตามขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ	3.85	0.69	มาก	3.25	0.75	ปานกลาง

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียนด้านการแสดงออก
ของนักเรียนด้านปฏิบัติการเรียนรู้ โดยนักเรียนของโรงเรียนบ้านแม่สาและโรงเรียน
บ้านป่าวิทยาคาร (ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน	บ้านแม่สา			บ้านป่าวิทยาคาร		
		$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า
15	ทำงานเสร็จทันเวลา	3.71	0.75	มาก	3.33	0.49	ปาน กลาง

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่าการแสดงออกของนักเรียน โดยประเมินโดยนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่สาจะมีพฤติกรรมในขั้นมากทั้งหมด ส่วนโรงเรียนบ้านป่าวิทยาคมจะมีทั้งมากและปานกลาง โดยพฤติกรรมด้านปฏิบัติการเรียนรู้ที่ดี คือการใช้วิธีประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่ม

ในส่วนของโรงเรียนบ้านแม่สา พฤติกรรมปฏิบัติการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกประเด็นที่ดี ได้แก่ การใช้วิธีประชาธิปไตย การเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ การตั้งใจ สนใจการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.42, 4.28 และ 4.14) มาก่อนไปทางปานกลาง คือการรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ การใช้ภาษาสื่อสารได้ดี การกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ($\bar{X}$ = 3.57)

โรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร การมีวิธีประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่มและการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันแสดงพฤติกรรมได้ดี ($\bar{X}$ = 4.08 และ 3.75) ส่วนพฤติกรรมปานกลางค่อนข้างน้อย คือความรับผิดชอบส่งงานสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 2.83)

4.4 ผลการประเมินการปฏิบัติการวิจัยร่วมกับนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยคณะครูโรงเรียนบ้านแม่สาและบ้านป่าวิทยาคาร

ตารางที่ 10 จำนวนแสดงภาระหน้าที่ในการวิจัยของผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านแม่สาและ
โรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร

ภาระหน้าที่ในการวิจัย	ร.ร.บ้านแม่สา	ร.ร.บ้านป่าวิทยาคาร
1. ผู้ประสานงาน	1	1
2. นักวิจัยหลักของโรงเรียน	1	1
3. นักวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่	18	17
4. สร้างเตรียมสื่อ นวัตกรรม	14	9
5. ให้อำนาจเกี่ยวกับการทำงาน	14	11

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่าทุกฝ่ายต่างปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันหลายด้าน ให้บังเกิดผลของงาน
ตามโครงการ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสำเร็จการวิจัยปฏิบัติการเรียนรู้ โดยใช้วงจร PDCA โดยครู ผู้บริหารของโรงเรียนบ้านแม่สาและโรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร

การปฏิบัติการวิจัย		บ้านแม่สา			บ้านป่าวิทยาคาร		
		$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า
ระยะที่ 1							
1	การประชุมร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงการวิจัยก่อน	3.94	0.63	มาก	3.69	1.03	มาก
2	การสนทนากลุ่ม เพื่อสำรวจปัญหาและความ ต้องการในการพัฒนาการปฏิบัติการเรียนรู้	4.00	0.59	มาก	3.83	0.87	มาก
3	การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียนและ ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้แนวทางในการ พัฒนาการปฏิบัติการวิจัยโดยนักวิจัย	3.77	0.73	มาก	3.56	0.87	มาก

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสำเร็จการวิจัยปฏิบัติการเรียนรู้ โดยใช้วงจร PDCA โดยครู ผู้บริหารของโรงเรียนบ้านแม่สาและโรงเรียนบ้านป่าวิทยาคาร (ต่อ)

การปฏิบัติการวิจัย		บ้านแม่สา			บ้านป่าวิทยาคาร		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ระยะที่ 2							
4	การประชุมร่วมกัน เพื่อจัดระบบการดำเนินการภายใน	3.72	0.75	มาก	3.60	0.63	มาก
5	การสร้างเครื่องมือเพื่อการดำเนินการภายใน โดยครู	3.55	0.61	มาก	3.53	0.87	มาก
6	การปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือ โดยมีนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นที่ปรึกษา	3.27	0.66	ปานกลาง	3.46	0.77	ปานกลาง
7	การนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับครู นักเรียน และผู้ปกครอง	3.83	0.50	มาก	3.61	0.86	มาก
8	การเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับครู	3.77	0.87	มาก	3.92	0.64	มาก
9	การเก็บรวบรวมข้อมูลจริงนักเรียน	4.00	0.68	มาก	3.92	0.64	มาก
10	การเก็บรวบรวมข้อมูลจริงผู้ปกครอง	3.33	0.68	ปานกลาง	3.07	0.49	ปานกลาง
11	การติดตามผลการดำเนินงานจากคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ	3.72	0.57	มาก	3.84	0.55	มาก
12	การสนทนากลุ่ม เพื่อสรุปการดำเนินงานของโครงการ	3.61	0.50	มาก	3.46	0.51	ปานกลาง
13	ในภาพรวมท่านคิดว่าโครงการนี้ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด	3.38	0.60	ปานกลาง	3.38	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 11 ความเห็นในเรื่องความสำเร็จการวิจัยปฏิบัติการเรียนรู้ โดยใช้วงจร PDCA มีทั้งระดับมากและปานกลาง โดยที่สำเร็จมาก คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับนักเรียน

ในส่วนของโรงเรียนบ้านแม่สา ความสำเร็จของโครงการในระดับมากตามลำดับ คือการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการปฏิบัติการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับนักเรียน และการประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

โครงการวิจัยร่วม ($\bar{X} = 4.00, 4.00$ และ 3.94) ส่วนปานกลางค่อนข้างน้อย คือการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือ โดยมีนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นทีปรึกษา ($\bar{X} = 3.27$)

โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร เห็นว่าความสำเร็จของโครงการระดับมากตามลำดับ คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากครู การเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับนักเรียน การติดตามผลการดำเนินงานจากคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ($\bar{X} = 3.22, 3.92$ และ 3.84)

